T. KGL. MEGYEI ÉS VÁROSI KÖNYVTÁR
KAPOSVÁR

BUDAPEST, 1942. OKTÓBER 21. — II. ÉVFOLYAM 43. SZÁM.

MAGYAR FUTÁR

RAJNISS FERENC LAPJA

Ára: 20 fillér

VIHAR A TENGEREKEN

SZÜNETNÉLKÜLI, SZAKADATLAN ÖRKÖDÉS:
ez biztosítja donmenti arcvonalunkat minden ellenséges meglepetés ellen

HÁROM HARCKOCSINK, TÁMADÁS ELÖTT
A megfigyelő még kint áll a toronyban, rádión veszi az utasítást . . .

Honvédeink

DÁLIA . . DÁLIA . . .
DÁLIA . . .
A rádiósok fontos parancsot közvetítenek a szomszédos zászlóaljnak támadás előtt

EZEKBEN A MOCSARAS SÜRÜKBEN HÚZÓDNAK MEG
a szétvert szovjetkatonák. Honvédeink elől itt sem menekülnek

MÉG EGY PILLANAT
és megindul a támadás. A honvéd feszülten figyelve várja a jeladást

DERÉKIG ÉRŐ BOZÓTON ÁT
tör előre a támadó honvéd

A SZOVJETFRONT KITÜNTETETT MAGYAR HŐSEI:

nemes görgői és toporczi GÖRGEY PÁL
százados, Kormányzói Dícsérő Elismerés a Hadiszalagon a Kardokkal

RÁTZ JÁNOS
főhadnagy, Kormányzói Dícsérő Elismerés a Hadiszalagon a Kardokkal

SZÜRÉNYI ZOLTÁN
főhadnagy, Kormányzói Dícsérő Elismerés a Hadiszalagon a Kardokkal

SZENTMIKLÓSY LAJOS
hadnagy, Kormányzói Dícsérő Elismerés a Hadiszalagon a Kardokkal

Dr. ÉRCHEGYI JÓZSEF
hadnagy, Kormányzói Dícsérő Elismerés a Hadiszalagon a Kardokkal

KÓNYA ZSIGMOND
szakaszvezető, II. oszt. Német Vaskereszt. Magyar Bronz Vitézségi Érem

MOLNÁR IMRE
szakaszvezető, Magyar Kisezüst Vitézségi Érem

AMERRE A MAGYAR HONVÉD JÁR . . .

Egyre sokasodnak a piros-fehér-zöldszegélyes, felszabadulást hirdető táblák az orosz földön . . .

NEM MARAD EGY KÉVE SEM BETAKARÍTTATLANUL AZ OROSZ SÍKSÁGON!

Ukrán asszony, magyar honvéd együtt csépel — hadaróval is jól megy a munka . . .

arcvonalán

Katonai kitüntetések

A Kormányzó Úr megengedte, hogy a következőkben felsoroltak a részükre adományozott alábbi német hadikitüntetéseket elfogadhassák és viselhessék:

A II. osztályú német Vaskeresztet

Dépold Miklós vezérőrnagy, *András* Sándor és *Czike* Lajos alezredesek, vitéz nemes dalnokfalvi *Bartha* Rezső vkb. százados, *Hollós* János és *Láng* Andor századosok, *Németh* Endre és *Toldy* Gyula főhadnagyok, továbbá *Koppány* Árpád tart. zászlós;

a Német Sas-rend Érdemkereszt II. fokozatát a kardokkal

vitéz *Németh* Imre százados, címzetes őrnagy, továbbá

Halmi Nándor ht. őrmester, *Eberhardt* Mihály, *Hajdufi* Ádám, *Koczka* Géza és *Mészáros* Géza ht. szkvő, c. őrmesterek, *Molnár* Jenő és *Lőrincz* Imre tsz. szakaszvezetők, *Pénzes* Károly és *Fülöp* Gyula tart. tizedesek a részükre adományozott

II. osztályú német vaskeresztet

elfogadhassák és viselhessék.

*

A Kormányzó Úr *a Szovjet elleni hadműveletek alkalmából a következő kitüntetéseket adományozta:*

A Magyar Érdemrend Lovagkeresztjét hadiszalagon a kardokkal: *Pogány* Imre vk. alezredesnek, *Jikéli* Artur alezredesnek, nemes hazslini *Hazslinszky-Krull* Géza testőrőrnagynak, *Bordás* László századosnak és *Walter* Nándor hadnagynak, az ellenség előtt tanusított vitéz magatartásukért.

Ugyanezen alkalomból

Dicsérő Elismerése a hadiszalag és a kardok egyidejű adományozása mellett tudtul adassék: vitéz *Kalotay* Béla századosnak, továbbá az alább felsoroltaknak az ellenség előtt tanusított vitéz magatartásukért: vitéz *Krassay* Pál és *Törcsváry* János alezredeseknek, *Csizi* Béla őrnagynak, nemes ruhmwerthi *Rapaics* Roderig, *Jávorszky* Kázmér, *Matytyasovszky* Jenő, vitéz *Trón* Zoltán, *Görög* Elemér, vitéz *Rihay* Vladimir és *Stielly* Valter századosoknak, vitéz *Répás* József, *Benedek* Miklós, *Tóth* Gyula III., *Babinszky* László, nemes matyasóczi *Matyasovszky* László, *Virágh* Emil és *Zobor* Iván főhadnagyoknak, *Neruda* Frigyes tart. főhadnagynak, *Nagy* Dezső, *Hegedüs* László II., *Nagy* Ferenc III. és *Nemes* László hadnagyoknak, *Jány* József, *Érchegyi* József dr. és *Komár* György dr. tart. hadnagyoknak, *Parragi* István tsz. spz. zászlósnak, *Fülöp* István és *Kiss* Ernő tsz. zászlósoknak, *Söjtöri* Ferenc, *Rajnai* Gyula dr., *Schubert* Henrik, *Csenke* Ferenc, *Fekete* József és *Timár* István dr. tart. zászlósoknak;

Dicsérő Elismerése a hadiszalag egyidejű adományozása mellett tudtul adassék: *Révffy* Zoltán dr. és vitéz nemes nagyjókai *Farkas* Jenő dr. orvos-századosoknak, *Németh* György dr. tart. karp. őrm. c. orvos-zászlósnak, továbbá *Nagy* László dr. tart. állatorvos-zászlósnak, az ellenség előtt teljesített kitünő szolgálataikért.

— Folytatjuk. —

AZ ŐRVEZETŐ ÚR A RÖVID PIHENŐ ALATT „helyszíni magyarázatot" ad a szembenálló vörös állások helyzetéről . . .

LESZ ÖRÜM OTTHON!

Erre a levélre igazán nem foghatja senki, hogy rövid lenne . . .

VITÉZ TÁBORI TÜZEREINK MINDENÜTT OTT KÜZDENEK A GYALOGSÁG MELLETT, — pedig emberre, állatra egyaránt végső erőmegfeszítést jelent a nehéz terep

HAZAFI ISTVÁN
tizedes, Magyar Bronz Vitézségi Érem

CSIPAI FERENC
tizedes, Magyar Bronz Vitézségi Érem

SKORUPA JÁNOS
tizedes, Magyar Kisezüst Vitézségi Érem

CZOMBA GYULA
őrvezető, Magyar Kisezüst Vitézségi Érem

PÁPAI BARNA
honvéd, Magyar Kisezüst Vitézségi Érem

WICKER BOLDIZSÁR
honvéd, Magyar Bronz Vitézségi Érem

MÁRKUS JÁNOS
honvéd, Magyar Bronz Vitézségi Érem

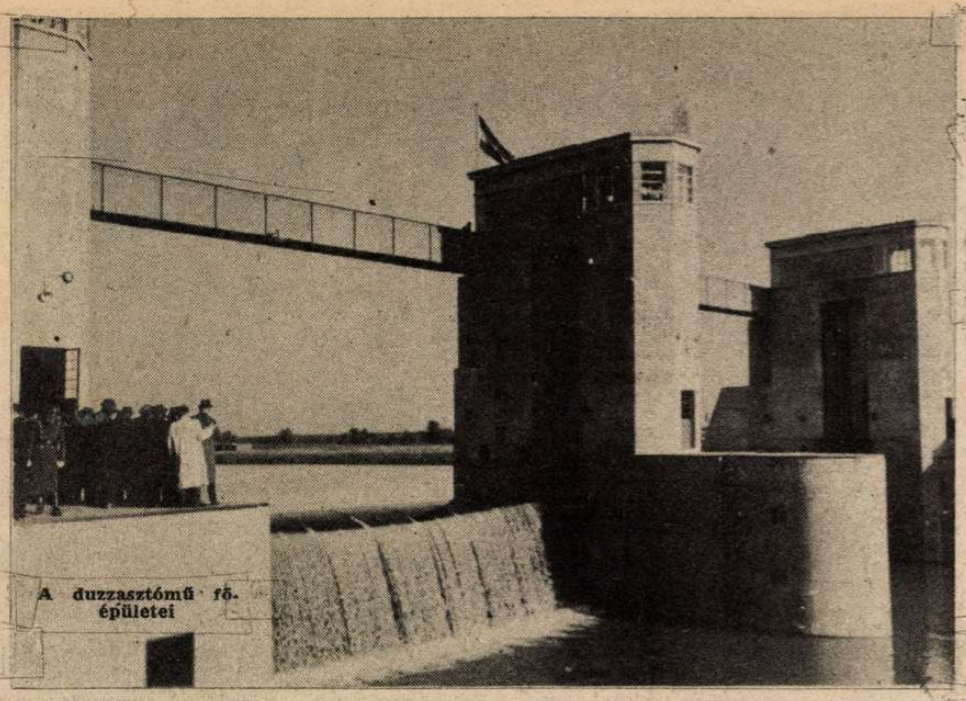

A duzzasztómű fő-épületei

A vitéz Horthy Istvánról elnevezett békésszentandrási duzzasztóműveket a Kormányzó Úr jelenlétében avatták fel és helyezték üzembe.

A duzzasztómű újabb 110 kilométeres szakaszon teszi hajózhatóvá a Körös és a Hortobágy—Berettyó-csatornát.

A Kormányzó fogadja az avatásra megjelent kormánytagok üdvözletét. Balról-jobbra: Varga József kereskedelemügyi miniszter, Reményi-Schneller Lajos pénzügyminiszter, a Kormányzó és Kállay Miklós miniszterelnök

A hajózható Berettyó—Hortobágy főcsatorna részlete Békésszentandrásnál

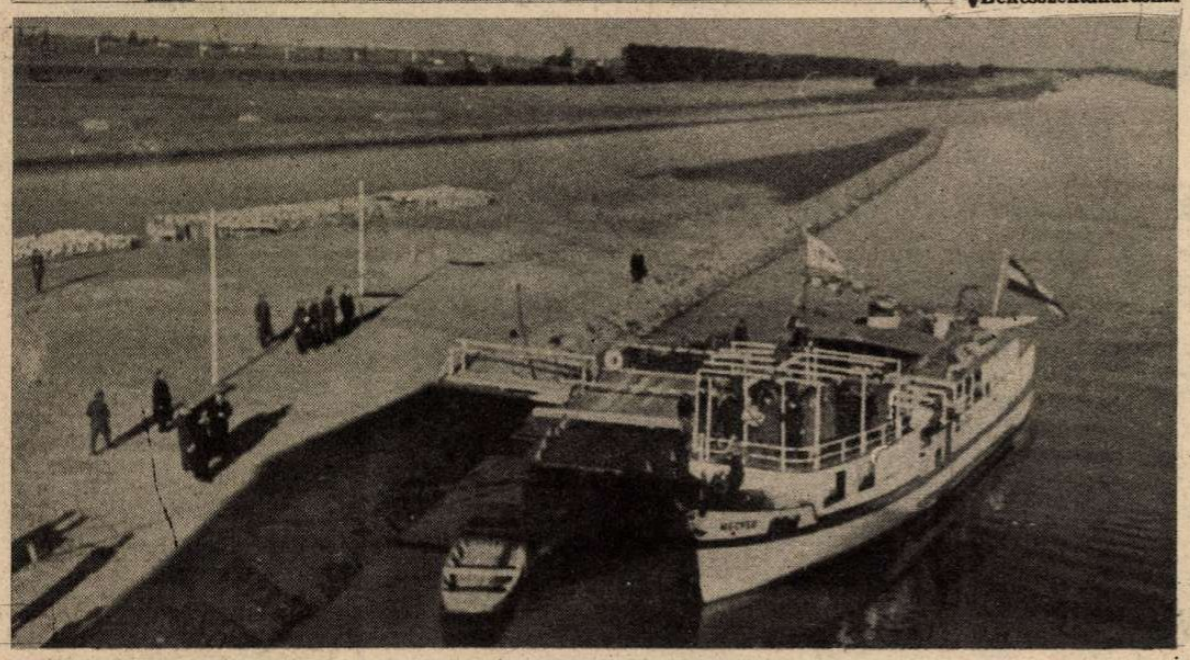

MAGYAR KÉPHÍRADÓ

A debreceni tábori tüzérosztály csapatzászló-avatása a debreceni Stadionban. A tisztikar feleskü szik az új csapatzászlóra

„HULLANAK A LEVELEI A FÁNAK . . .“

Budapesten dolgozó székely munkások és munkásnők ünnepélye az ereklyés Országzászlónál (Szabados felv.)

HÉTRŐL HÉTRE

A nemzetnevelés

kérdésének irodalma örvendetesen szaporodik az utóbbi időben, ha nem is a minőség, hanem a mennyiség irányában... A legújabb könyvecskét a friss akadémiai tag, Márai Sándor írta, aki az „új magyar nemzetnevelés" ügyében terjesztette gondolatait a közvélemény elé. Végigolvastuk gondosan a röpiratnak nevezett írásművet és őszintén elszomorodtunk... 1942-ben július és szeptember között vetette papírra a szerző a nemzet jövendőjének tudatos alakításáról vallott véleményét, amelyben valami északsarki napfény bágyadt sugárzása szépíti a műveltséget s pótolja az új emberi létformákért vívott nehéz, kegyetlen harcok igazságait. Márai könyvét halványzöldre csempézett fürdőkádban kell olvasni, — hatalmas, tejüveges villanylámpák alatt, hosszú cigarettaszipkából szívott egyiptomi szivarka füstjében, a kád körül szétszórt francia irodalmi folyóiratok, vastag, bolyhos törülközők, angol fürdősós-üvegek s a hófehérre lakkozott székre rózsaszínű tálcán odakészített hűsítő limonádé ernyedt hangulatában — s akkor igen érdekes, humanisztikus olvasmány... De azoknak, akik a valóságos élet durva viharaiban állnak, s a magyar sors villámoktól szaggatott látóhatárát figyelik, Márai Sándor könyve csak levertséget, tapogatódzást, fölényes ítélkezést, félig bevallott világnézetet és tökéletes tanácstalanságot árul el. S azt kérdezzük immár reménytelenül: mi az oka annak, hogy a magyar szellemi élet vezető szereppel megtisztelt egyéniségei közül olyan sokan világtalanul tekintenek a vérző magyar közelségekbe s csak a távolságokat látják? Miért csúnya, rossz, elkerült és elhallgatott a honvédek vérével megszentelt jelen s miért szép, gyönyörű, a harcainktól elvonatkoztatott „humanisztikus" jövendő?.. Miért semlegesek az írók ma, — ha olyan halálos a szerelmük a holnapért, amelyet csak a hősiség, a mai küzdelem alakíthat megélésre érdemesnek? Miért nincs szavuk a küzdőkhöz?.. A felelet felfedné a világnézet mély hasadékokba szakadt, gyengítő válságát...

Márai Sándor

könyve közvetett formában sok helyen válaszol kérdéseinkre s megérteti az elefántcsonttoronyba vonult fájdalmas közírók álláspontját. Márai bíráskodik. Márai mindent tud, lát, hall s kimondja az ítéletet, hogy ez a mai háború olyan, „mintha elfeledték volna a küzdőfelek a lovagiasság, a harc, a párviadal elemi szabályait..." Ez a tétel nagyképűen igazságtalan, mert például a keleti fronton, a vörösök és a tengelyhatalmak seregei, nem egyforma mértékben feledkeztek meg a harc elemi szabályairól! Márai szerint arról kell gondolkodni, hogy „hogyan lehet elsimítani a népek között a gyűlölet által felszított hullámokat..." Az egészséges agyak szerint azonban azon kell elsősorban gondolkodni, hogy milyen tervszerű erőfeszítésekkel biztosítsuk a győzelmet s hogy távolítsuk el a népek életéből a gyűlöletet felszító igazságtalanságokat! Márai a háborút igen zavaros magyarázatokkal a tömegek felemelkedésének kultúrátlan akaratában látja s azt írja, hogy „a barbárok most nem népek és fajták, mint a tatárok, vagy törökök, hanem a tömeg maga, mely a nemzeti kereteken belül készíti elő és valósítja meg pusztító hadjáratát..." Ez a gőgös, intellektuális életszemlélet a legsötétebb reakció egy magasztos és új világot formáló népi mozgalom ellen. A tömegek felemelkedési vágya mozgatja a történelmet, a tömegek dolgoznak, a tömegek vívják Európa harcát s ha nem is olvashatnak annyi könyvet, mint Márai Sándor, ők a hősei a félreérthetetlen és férfias igennek és nemnek, a világnézetek küzdelmében! Márai felmagasztalja a polgárt, ledönti a vámhatárokat, megvédi a halhatatlan francia szellemet, megfeddi enyhén a tekintélyállamokat, dícséri a humanizmust, a mélykultúrát, könyveket ajánl, óvást emel a „nemzeti tömeg" ellen s panaszkodik, hogy érthető módon bár, de ilyen sorsforduló idején, „a tömegek kevés hajlamot mutatnak az emberi műveltség távolabbi fejlődésének és megmaradásának kérdései iránt..." Mindez nyomva, fűzve és fedéllappal csinosan négyszögesítve: — nemzetnevelés... Egy régi mondás jellemzi Márai új könyvét: ami jó benne, az nem új, ami új benne, az nem jó...

Goldberger itt,

Goldberger ott, Goldberger mindenütt... Az Uj Magyarság rendkívül érdekes bírósági tudósításából kiderült, hogy a Goldberger Sámuel és Fiai Részvénytársaság áttörte a profit háborús akadályait; Svájcban Goldrayon Limited néven testvérvállalatot alapított és selyemárút juttatott el New Yorkba, a Robinson-Brothers nevezetű zsidó céghez, átal a szigorú angol zárlaton, ahol lefoglalták ugyan az árút, de később továbbengedték, avval az indokolással, hogy Goldbergerék genfi vállalata — angol cég... A bermudai angol zsákmányoló bizottság — nem kis távolságra szegény hazánktól, — pontosan tudta, hogy mivel tartozik a híres Goldberger cégnek. Az árú megérkezett ilyenformán New Yorkba s Robinsonék a Rothstein-ágból, megörvendeztetik a selyemszállítmánynyal az amerikai zsidólányokat. A szép és regényes vállalkozásba csak ott csúszott bele egy kis zűr, hogy a hosszadalmas bermudai áruvizsgálás közben, Goldbergerék beperelték a biztosító intézetet, amely harminchatszoros biztosítási díjért, az elgondolható összes veszélyek ellen, kártérítést vállalt. Goldberger selyemszállítmánya úgy úszott Amerika felé, hogy az aknaveszély és a newyorki Robinsonok esetleg elmaradó haszna sem okozhatott már profitcsökkenést. A hiba úgy történt, hogy Goldbergerék kiváló nemzetközi összeköttetéseik révén tudomást szereztek a portugál hajó rakományának bermudai lefoglalásáról s megindították a pert a magyarhoni biztosító társaság ellen. Per közben derült ki, hogy kár vala az ijedelemért, az angolok felismerték a helyzetet s a drága árút továbbengedték. Mert úgy áll a dolog, hogy a Goldberger az idevalósi, de a Goldrayon, az svájci angol. Ha a Goldrayon lenne a mienk, akkor Goldberger angoloskodna. Ez a munkamegosztás arra, hogy a zsidó jobbkéz ne tudja, — mit csinál a bal. S ha mégis tudná, — gratulálunk, az életre, halálra, egyedül a magyarsághoz tartozó dolgozók nevében...

A bolygó zsidó

nyughatatlan, rendbontásra és forradalmi lehetőségekre leselkedő, idegen, keleti arculata bontakozik ki egy száraz jelentésből, amely a svédországi kommunista üzelmek bíróság elé került részleteiről számol be. Svédország nagylelkű jogokat biztosít az országhatárok között élő idegeneknek is, akiknek természetes kötelességük volna megbecsülni a semleges ország áldásait. A svéd békét, a minszki gettóban született Liebermann-Mojzevics Smulje kémszolgálatra használta fel a szovjet érdekében s ezért a svéd bíróság 3 évi kényszermunkára ítélte. Liebermann kiterjedt kémhálózatot tartott fenn a skandináv államokban s ügynökei árultak el egy finn élelmiszer- és fegyverraktárt, amelyet azután a vörös repülők megtámadtak. A frankfurti születésű Liebersohn Jákobot 8 évi kényszermunkára ítélték Stockholmban, tiltott rádióleadó állomás üzembentartása miatt. Liebersohn, a kedves fiú, Szovjetoroszországba közvetített híreket s villájában robbanószerek előállításával foglalatoskodott. Liebersohn kémtársa, Tamara Möller zsidó táncosnő, beférkőzött munkásnőnek egy svéd hadiüzemgyárba, ellesni a szovjet számára a hadititkokat s buzgalmát a svéd bíróság 3 és fél évi börtönnel jutalmazta. Katz Lennart és a fia nyomdokában kullogó apja, Katz Mojse, 3—3 évi börtönt kaptak a stockholmi bíróságtól, mert titkos leadójukon rendszeresen küldözgettek híreket Szovjetoroszországba. Az öreg zsidó 1926-ban költözött Svédországba, de a fia már svéd állampolgár volt, Ehrenpreis Márkus stockholmi rabbi meleg ajánlására. Katz Lennart svéd tiszt akart lenni, de a bíróság előtt azt vallotta, hogy lélekben csak a szovjethez tartozik... Kiderült a vallatásnál, hogy a Katzok már 1940-ben próbálkoztak egy svéd tisztet megvesztegetni, hogy a vörösöknek pontos híreket küldhessenek vendéglátó hazájuk katonai titkairól. A zsidó Blackman Iván és Austrinszky Bertil Chaim Angliának kémkedtek és Göteborgban kerültek a bíróság elé. Blackman hosszú idő óta a Secret Service szolgálatába állott s nagyobb mennyiségű dinamittal, vasúti robbantásokat készített elő. Blackman 7 évi fegyházzal ászta meg a pert s az ügyesebb Austrinszky másfélévi kényszermunkával menekült a komoly következményektől, az elmúlott hónapban. Így bujtogat, lázít, szabotál, kémkedik a zsidó forradalmi csőcselék Svédországban,

A nyílt levelek

az őszi divathoz tartoznak Amerikában s olyan botrányokat kavarnak fel, hogy porzik tőlük az angolszász demokrácia. A Fortune című newyorki folyóirat Angliához intézte hosszú és mérges nyílt levelét, amelyet a Life is teljes terjedelmében leközölt, hogy szélesebb legyen az alap a kiadós veszekedéshez. A konok levélíró szerint, ebben a háborúban politikai engedékenységre van szükség, de régi történelmi tapasztalat szerint, Anglia sohasem enged merev, önző érdekeiből. „Mi amerikaiak, nem a brit birodalom megmaradásáért harcolunk", — írják New Yorkban, nagy őszinteséggel, — „és felszólítjuk az angolokat, hogy ne ragaszkodjanak a birodalmi gondolathoz, szövetségeseik rovására, mert ha tovább is folytatják az öncélú politikát, bizony elveszítik a háborút..." London felhördült a nyers hangra s a Daily Herald „sértő butaságnak" nevezte a nyílt levelet. A mérsékeltebb angol lapok, a nyílt levél hangjából, Amerikának az indiai kérdésbe való beavatkozási szándékára következtetnek, amire egyébként is sok veszedelmes jel utal... Egy másik nyílt levél Roosevelt elnököt szólítja fel az amerikai rendteremtésre s olyan erős hangú, hogy a washingtoni bürokraták a cenzúra kiterjesztését és megszigorítását követelik miatta. A cikk háborús politikai bíróságot követel a kormány tehetetlenségének és tudatlanságának megállapítására, a kézenfekvő tények alapján... Ahogy a kitűnő írásban olvassuk: „Az amerikai közvélemény egyik része dühöng, a másik elfásultan közönyös, nem a háború ténye miatt, hanem azért, mert érzi, hogy a leggyorsabb úton haladunk a háború elvesztése felé... A jelenlegi kormány tehetetlensége olyan égbekiáltó, hogy már Roosevelt sem nézheti sokáig. Bandák garázdálkodnak a gazdasági életben, a különböző minisztériumok egymásra féltékenykednek, a vezetés viszonytalan részekre töredezik, mindenkinek rossz tapasztalata van a kormánnyal s az emberek már kicserélik egymás között véleményüket... A nagy kiábrándulás politikai robbanáshoz vezethet. Viharfelhők gyűlnek a kormány egére. Roosevelt cselekedjék!.." Ezt a levelet már szívesebben ismerteti az angol sajtó, mint az előbbit, mert ilyen az angolszász testvéri szeretet. Odamondogatnak egymásnak. De Londonban szorongva érzik, hogy már a káröröm sem tiszta, önzetlen mulatság, mert a washingtoni imperialisták minden számlát — Anglia nevére címeznek. Még a maguk szórakozásának költségeit is...

TÚL AZ ÚJ-GUINEÁN JAPÁN BETÖRI AZ ÚTJÁT

Keletázsia mérhetetlen hadszíntérületén, Uj-Guinea és a Salamon-szigetek körül sűrűsödött össze a roppant küzdelem a japán és az angolszász erők között. Uj-Guinea szigetén a Stanley-hegység déli lejtőin küzd reménytelenül az egyesült ausztráliai-amerikai védősereg, a Salamon-szigetek déli csoportján pedig elkeseredett harc tombol, különösen **Guadalcanar** földjén, a legfontosabb támaszpontok birtokáért. **Uj-Guinea és a Salamon-szigetek tengeri övezetében próbált szerencsét az amerikai hajóhad. Egymásután négy nagyobb tengeri csata zajlott le Ausztrália oceáni kapujának védelmében s mind a négy gigantikus összecsapás az amerikai flottaegységek és alakulatok vereségével és meghátrálásával végződött. A vegyes tengeri és légi harcban, a japán fölény bebizonyosodott.** Az amerikai haderő nem tudta megakadályozni az új japán partraszállásokat s a kitűzött célok elérését. A japán nyomás következetesen fokozódik s a vezetés kiválósága és a japán harcosok hősisége **új és döntő győzelmeket igér a közeljövőben.** Képeink a keletázsiai rend megteremtéséért vívott nagy háború ismeretlen eseményeit tárják a magyar olvasóközönség elé...

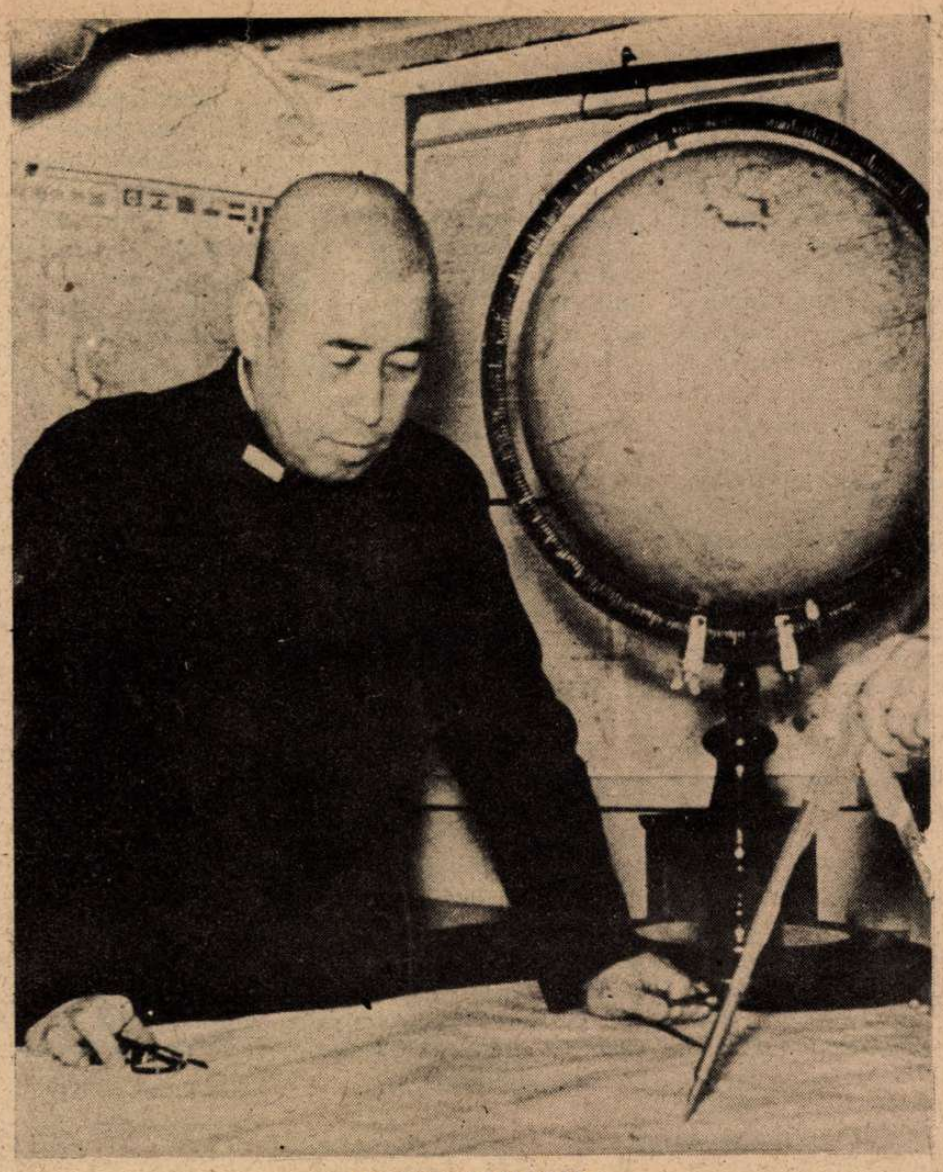

ISOKURU JAMAMOTO
a Csendes-óceánon küzdő japán flotta főparancsnoka a vezérhajón

JAPÁN GYALOGSÁG KÖZELHARCA
az egyesült ausztráliai-amerikai haderő ellen az új-guineai fronton

SAJÁTSÁGOS GYORS VITORLÁSAIKON MENEKÜLNEK A BENNSZÜLÖTTEK A MILNEI-ÖBÖLBŐL,
ahol Új-Guinea birtokáért nagy tengeri csata zajlott le a japán és az amerikai flotta közö

PORT-MORESBY, EGY JAPÁN LÉGITÁMADÁS UTÁN
Az amerikai katonák a szétrombolt, égő raktárak készleteit próbálják megmenteni

KIGYULLAD PORT-MORESBY OLAJRAKTÁRA
A japán légitámadások naponként megismétlődnek Új-Guinea legfontosabb erődje ellen

A STANLEY-HEGYCSOPORT ÚJ-GUINEÁBAN,
amelynek keskeny, szűk völgyeit elfoglalták a japánok s mostmár a dombos, déli részeken vívják nagy harcukat Port-Moresby birtokáért

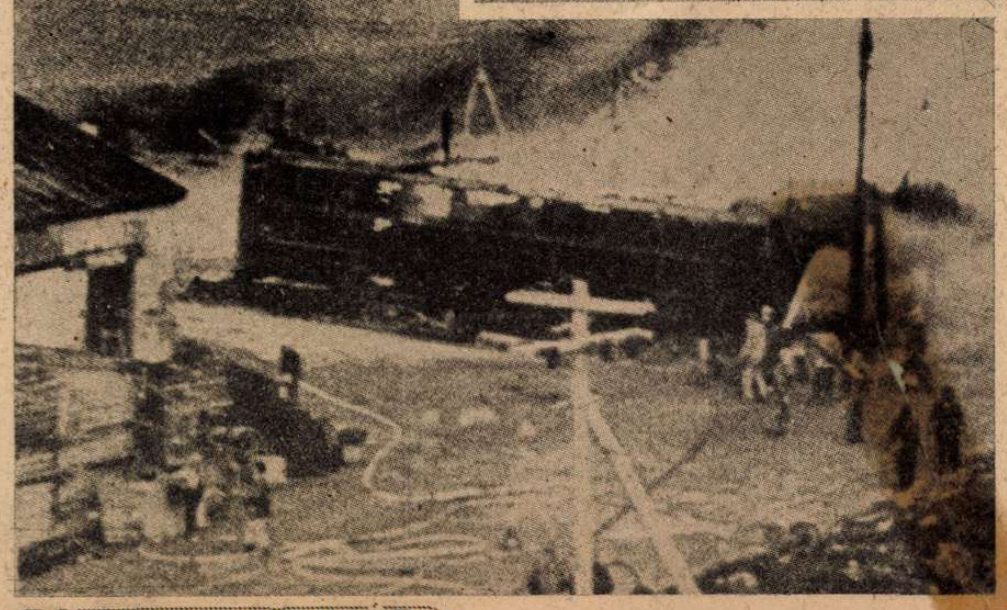

ÚJ-GUINEA ÉS A SALAMON-SZIGETEK

ÓCEÁNON... AUSZTRÁLIA KAPUJÁT

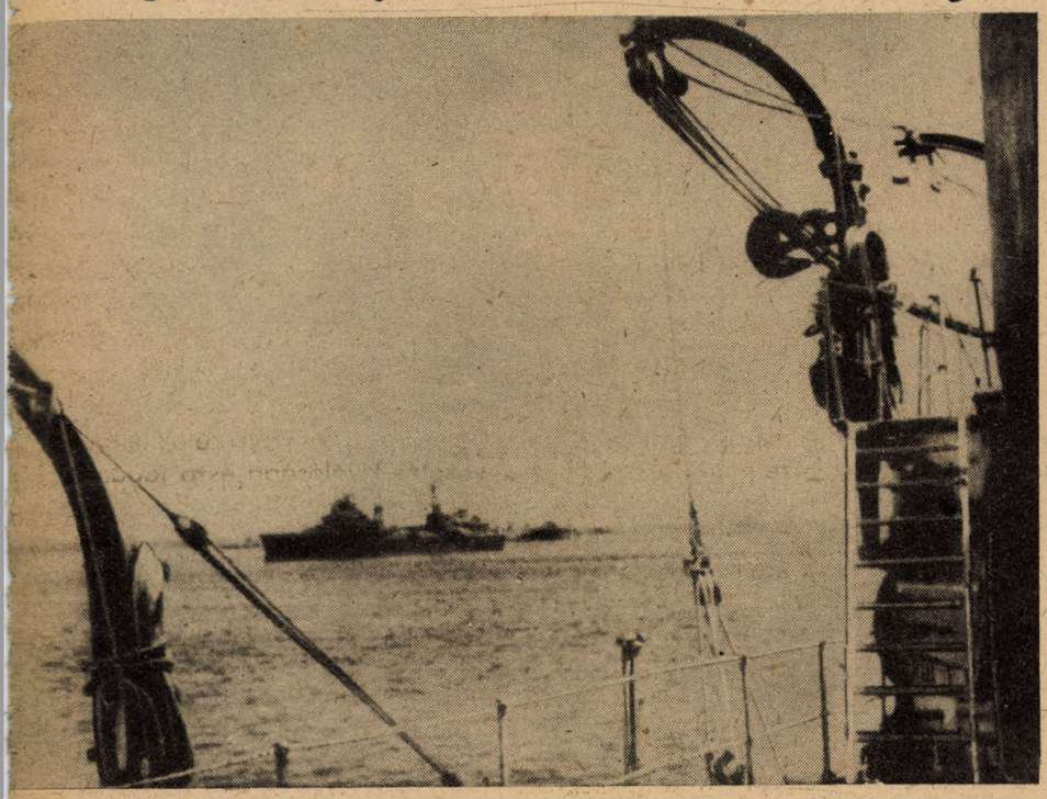

JAPÁN HADIHAJÓK KÖZELEDNEK A SALAMON-SZIGETEK FELÉ...

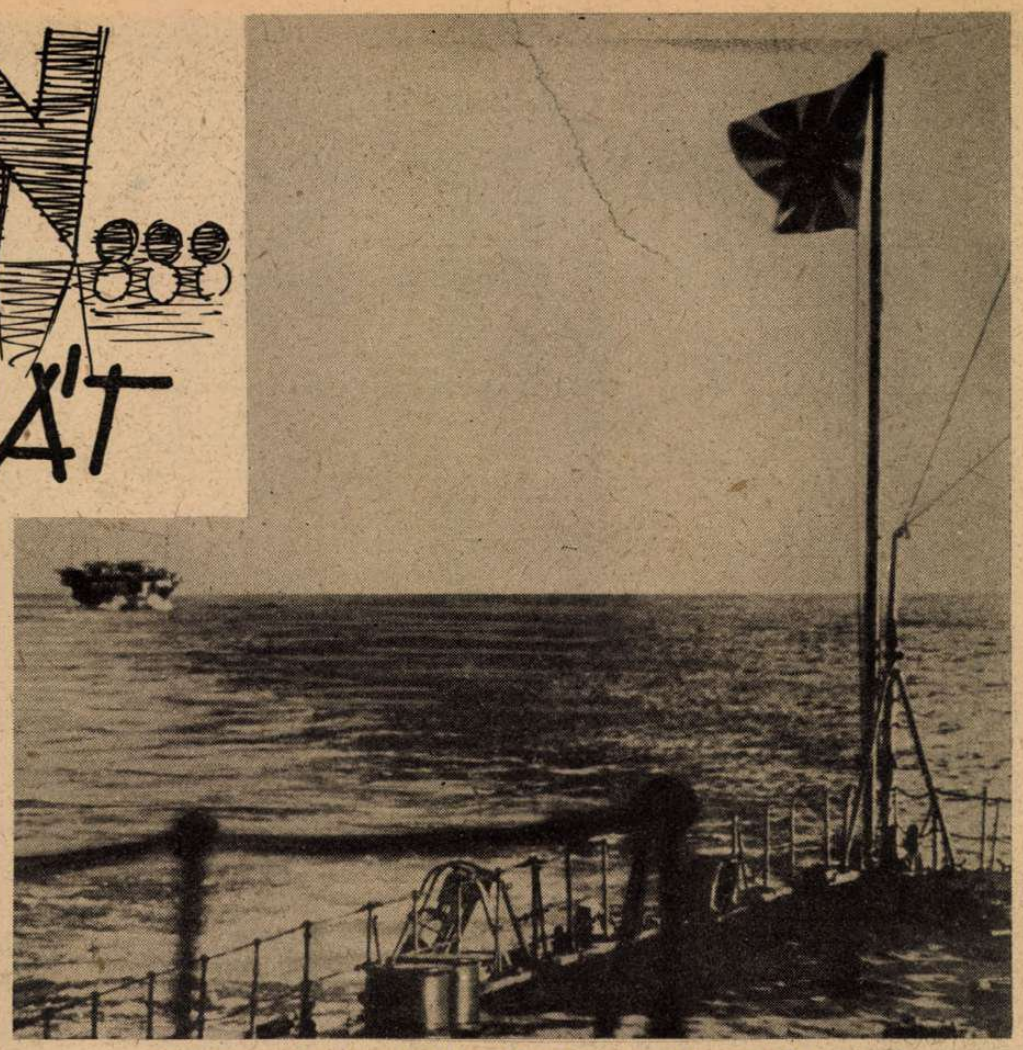

JAPÁN REPÜLŐGÉPANYAHAJÓ AZ ÚJ-GUINEAI PARTOK KÖZELÉBEN

A NAGY TENGERI CSATA A SALAMON-SZIGETEK VIZEIN.

A „Rynkakil" japán repülőgépanyahajó körül lelőtt amerikai bombázók égnek a tenger felszínén. Csodálatos képünk felső balsarkában egy amerikai repülőgép égve zuhan alá. A felvétel harc közben, egy vadászgépről készült...

A SALAMON-SZIGETEKEN

a híres Tulagi-öböl, ahol az elmúlott héten a legnagyobb csata dúlt a japánok és az amerikaiak között. A partraszállott amerikaiak vereséget szenvedtek

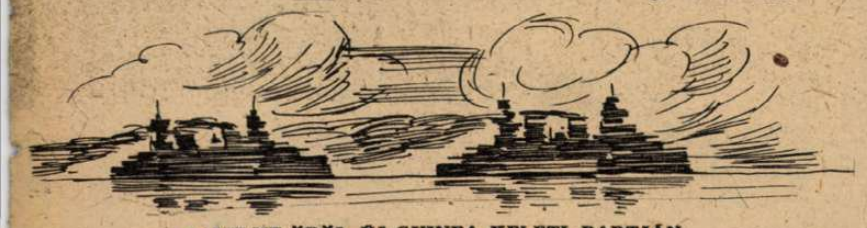

A MILNE-ÖBÖL ÚJ-GUINEA KELETI PARTJÁN

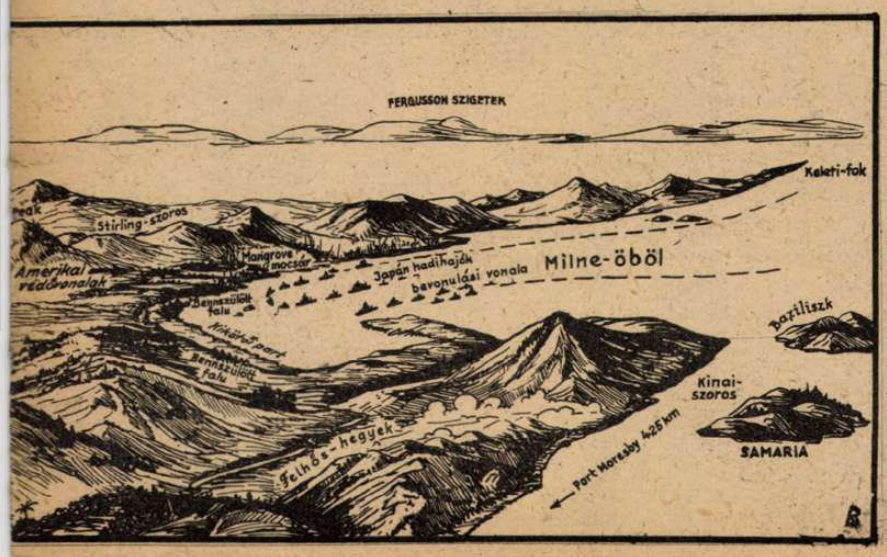

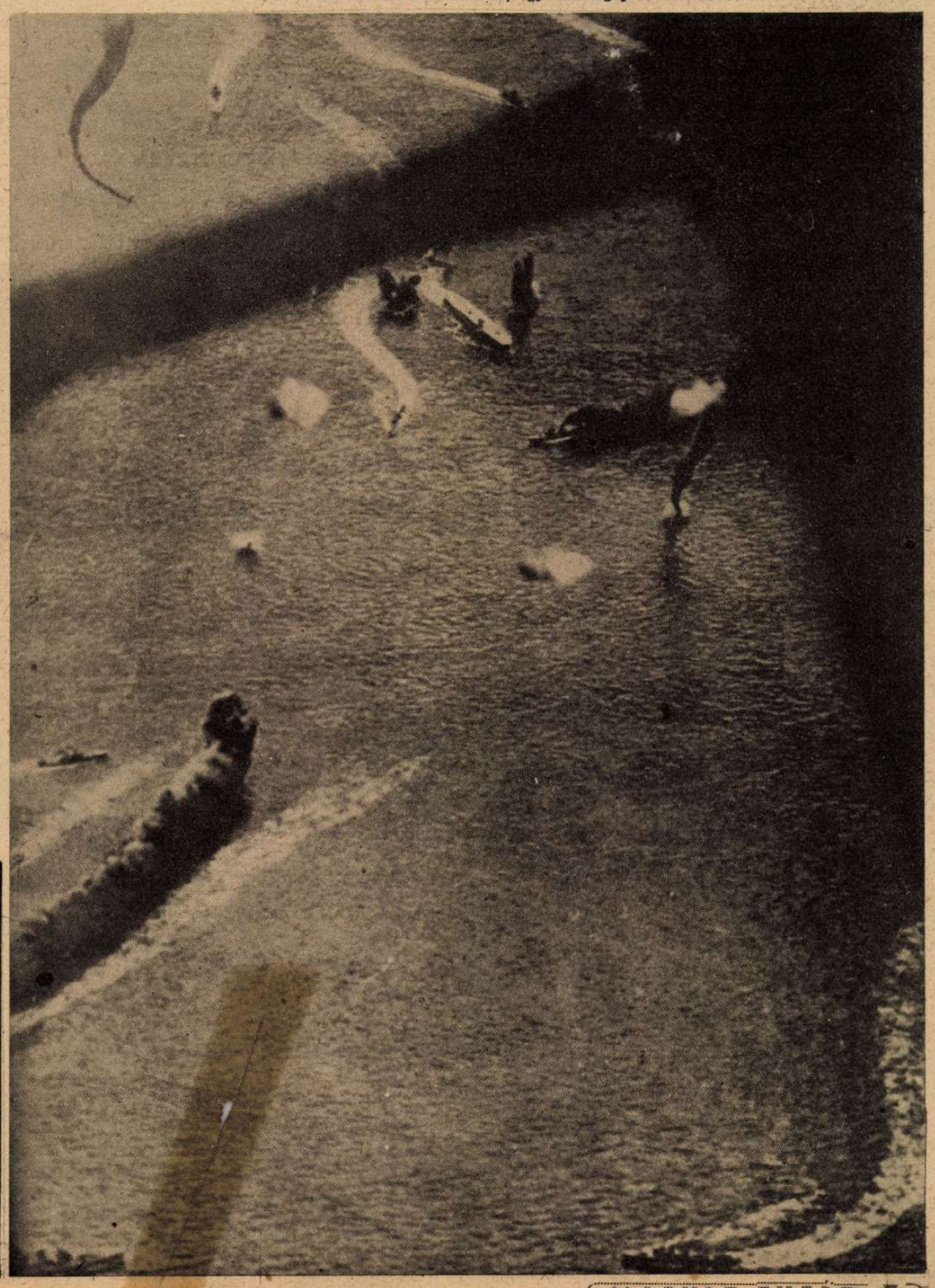

TOMBOL A TENGERI ÜTKÖZET
Az óceán fölött a légi erők viaskodnak, csatahajók és cirkálók ontják a tűzet egymásra, százméteres víz- és tűzoszlopok robbannak az égre s felbomlik a hajókötelékek rendje a végső harcban...

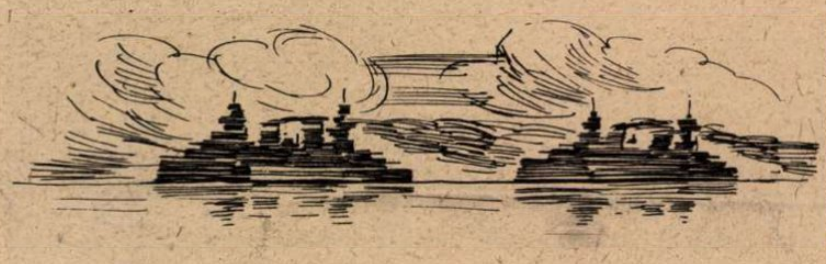

MENTENI, AMIT LEHET!...
Egy amerikai nehézcirkáló lángbaboruit s a kisebb hadi egységek a tűztenger felé tartanak, hogy felszedjék a süllyedő cirkáló legénységét. A kép felső jobbsarkában egy amerikai repülőgépanyahajó kifelé igyekszik a japán légitámadás hatósugarából

EGY SÚLYOSAN SÉRÜLT
négymótoros amerikai bombázó csendesen leereszkedik a japán hajók közé. A tüzelést már beszüntette s a japánok sem lőnek reá...

PÁRATLAN SZERENCSÉTLENSÉG EGY AMERIKAI REPÜLŐGÉPANYAHAJÓN!

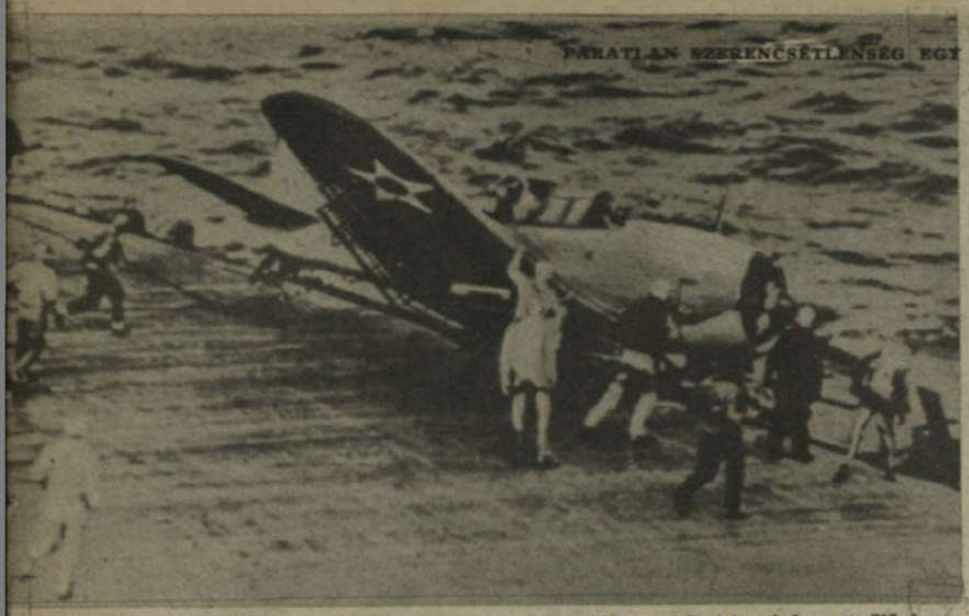

A Salamon-szigetek körül vívott tengeri csatában egy megsérült amerikai harcigép a repülőgép-anyahajó szélére zuhant —

... és onnan fordult le összetörten a vízbe. A pilótát megmentették de a személyzet két másik tagját a repülőgéppel együtt elnyelte az óceán ...

JAPÁN CSAPATOK PARTRASZÁLLÁSA A GYŐZELMES TENGERI CSATA UTÁN

JAPÁN CSAPATOK ELŐNYOMULÁSA

az elfoglalt sziget belsejébe. Nippon fiai szívós, nyugodt hősiességgel leküzdenek minden akadályt s megteremtik az új ázsiai rendet ...

A GYŐZELEM ÖRÜME

a tengerparton elfoglalt amerikai üteg körül. A japán lobogó kibomlik a megháditott szigeten

Fiaink repülőink a jövendő harcosai

Százszor kell hirdetni és ezerszer, hogy a magyar repülés ügye, — háborúban és békében, — összeforrott nemzeti erőnk és fejlődésünk alapvető kérdéseivel. Talán egy rövid évtized mulva kiteljesedik véglegesen a rohamos technikai fejlődés hatása a világ légiforgalmában s megváltozik minden emberi fogalom a térről, az időről és a távolságról... **A béke meglepetéseire is fel kell készülni, hogy megálljuk helyünket a népek versenyében. A repülésügy a jövő legnagyobb ígérete s a hatalmi csoportok rangsorának meghatározója.** A levegő uralma rányomja bélyegét a gazdasági életre, formálja, alakítja az emberi szellemet s új nemzedékek sajátos tudását állítja az emberi haladás szolgálatába. **Ennek a kirajzolódó új világnak fiatal, magyar katonái vizsgáztak az elmúlott héten a budaőrsi repülőtér fölött. A haderőn kívüli repülőképzés pilótanövendékei mutatták be felkészültségüket s nehéz és fegyelmezett munkával szerzett komoly tudásukat szeretettel becsüli meg az egész ország. Szálljanak csak magasra a fiatal magyar sasok, képezzék ki a legszebb feladatra agyukat, idegeiket, izmaikat s dicsőséggel adjanak példát új, fiatal ezreknek.**

EMBER SÁNDOR országgyűlési képviselő, a Horthy Miklós Nemzeti Repülőalap elnöke, ünnepi beszédet mond az ifjú repülők bemutatóján

Rajkötelék bemutató repülése az elnöki páholy és a nagytribün előtt. Baloldalt dr. Ember Sándor országgyűlési képviselő

Magasan, a felhők szomszédságában fordul élesen, műrepülő-gyakorlat bemutatására a vizsgázó pilóta

(Kovács Jenő felvételei)

A kötelék magasan a felhők között jár...

Két repülőgép találkozik egymással a levegőben... A parancsnok is tőrzsöke, míg elsuhannak egymás mellett, de elég arra, hogy az egyik gép pilótafülkéje

A fiatal rajvezető első megbeszélését tartja rajával az indulás előtt

„Kibontják" az ülésbe beszíjazott pilótát

„Mint a menyasszonyt" — így öltöztetik a vizsgázó fiatal pilótát az „öregek"

„Igenis! Megértettem a parancsot...!"

80 ÉVVEL EZELŐTT...

1862 július 19-én érkezett az első japán bizottság Berlinbe, a gazdasági és politikai tárgyalások megkezdésére. Ősi japán öltözetben, kardosan, nyitott kocsiban vonultak be a német fővárosba, ahol ezt az egyetlen csoportképet készítették a japán diplomatákról...

A HÁROMHATALMAK egyetemeinek közös értekezlete Velencében. Dr. Kanakura, Japán nevében beszél

Világ

SZTALIN—CHURCHILL-SZOBOR

a szófiai bolgár antibolsevista kiállításon. Bulgária visszautasította a szovjet tiltakozását a nagysikerű kiállítás ellen

A REPÜLŐ AMERIKAI...

Az amerikai Wendell Willkie és az angol nyugatafrikai miniszter, Lord Swington, kedélyesen megbeszélik a komor helyzetet az afrikai Aranyparton. Kölcsönösen mindent megígértek egymásnak — ebben maradtak...

MIKKAELSSON,

a svéd távgyaloglő új világrekordot állított fel a 7 mérföldes távolságon a 38 másodperccel verte honfitársának, Werner Hardmó-nak rekordját (Eredmény 49:21.2)

MAGYAR-NÉMET VITORLÁS-VERSENY

a Wannsee vizén. A magyar versenyzők: — balról-jobbra, — Schimert, Kiss, Szalkay, Radoczy, Jankovits és Heinrich

SCHRÖDER,

a legnagyobb svéd tenniszjátékos, aki feladja az amatőr-mérkőzéseket és hivatásos teniszmester lesz

AKIK KÖZÖSEN VESZÍTENEK...

Churchill az amerikai hadiflotta vezetőivel. Balról-jobbra: I. G. Winant, az Egyesült Államok londoni követe; Alexander, az angol admiralitás első lordja; Winston Churchill; William Bullett amerikai tengerészetügyi tanácsadó; Ernest J. King, az amerikai hadi-tengerészet főparancsnoka; Harry Hopkins, Roosevelt főtanácsadója; Harold R. Stark, az európai vizekre rendelt amerikai flottaegységek főparancsnoka és Sir Dudley Pound, az angol flotta admirálisa. A kép olyan sötét, mint az egyesült angolszász flották jövendője...

Ujság

MEGÉRKEZIK
az első élelmiszerszállító vonat Ukrajnából Berlinbe . . .

ASSZISZI SZENT FERENC GALAMBJAI
A római S. Giovanni-bazilika gyönyörű szobra körül a galambok ezrei röpködnek

ILSE WERNER,
a híres berlini színésznő, nagy sikert arat egy úi humoros szerepében

EGYMILLIÓ ZLOTY A PULTON . . .
A lengyel főkormányzóság területén most vonják be a régi bankjegyeket. A jegykibocsájtó-bank egy napi bankjegyküldeménye a megsemmisítő bizottsághoz: több mint egymilliő zloty

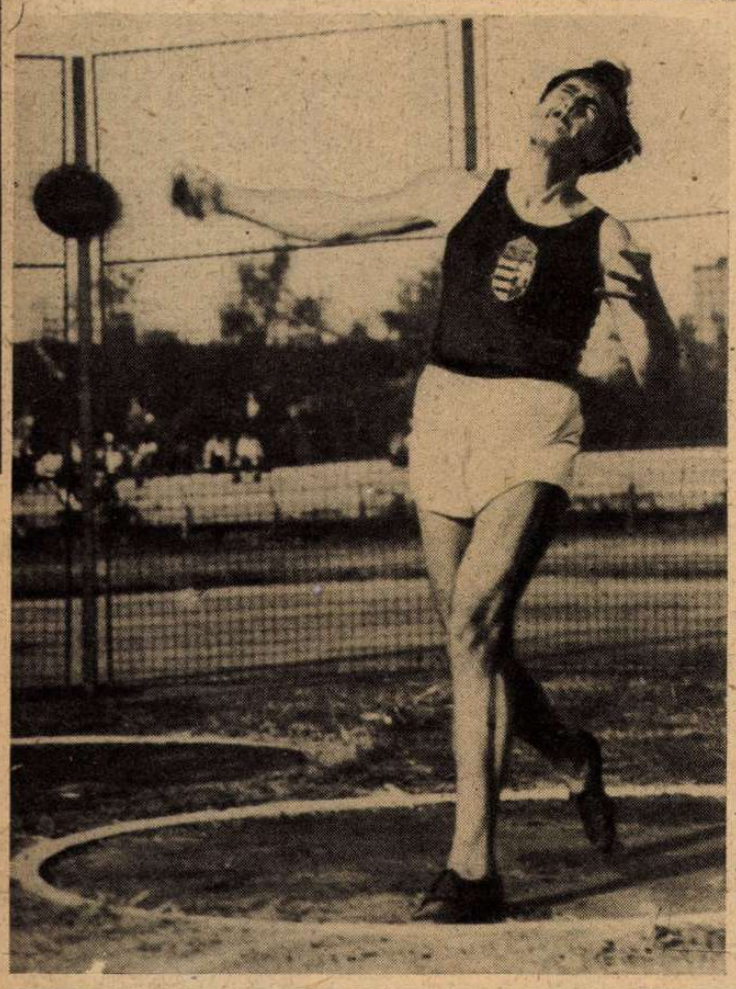

48,59 MÉTER!
HORVÁTH MESTERI DISZKOSZDOBÁSA
A svéd Bergh 47.47 méterrel Horváth mögött maradt

MUSSOLINI KITÜNTETI AZ „M"-ZÁSZLÓALJAK HŐSEIT
A kiváló elitcsapatok balkarjukon a Duce nevének kezdőbetűjét viselik és sok kemény harcot vívtak dicsőséggel

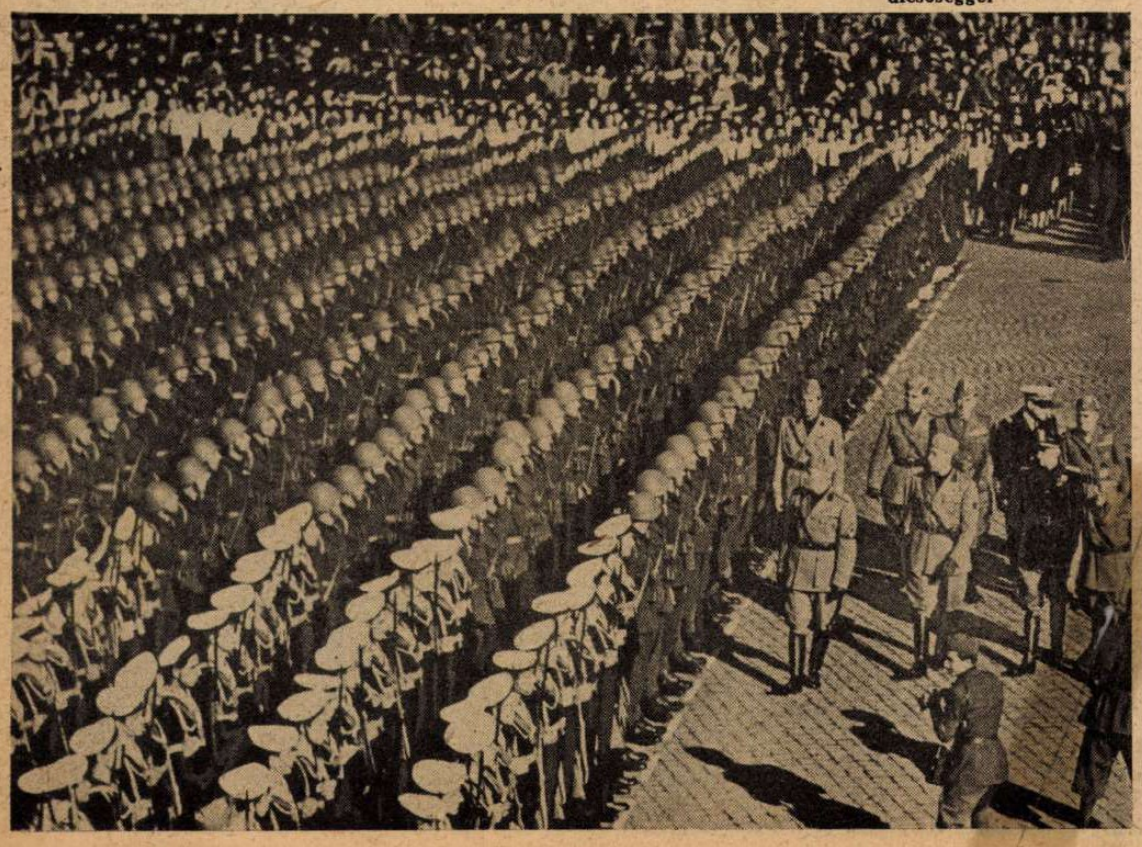

VÖRÖSMARTY MIHÁLY
„Csongor és Tünde" meseszínjátékát nagy sikerrel adták elő a berlini Schiller-színházban

SZTALINGRÁD, A HALÁLRA ÍTÉLT VÁROS
Az enyészet parancsát Sztalin adta ki!...

ILYEN VOLT A SZTALINGRÁDI SZOVJETPALOTA UDVARA — TERMÉSZETESEN A NAGY TÁMADÁS ELŐTT...
Délszaki növények között sétáltak a népbiztosok és a szovjethölgyek, a vörös „felső tízezer" tagjai, amíg elérkezett a számonkérés ideje milliók nyomorúságáért

EMBER-EMBER ELLEN A SZTALINGRÁDI UTCÁKON

Győzelmek a déli

Sztalingrád és a kaukázusi magas hegyek közé tolódott el a keleti háború súlypontja s ezen a hatalmas területen változatlan erővel folyik a tengelyhatalmak seregeinek előnyomulása. A légierő védi, óvja, segíti a szárazföldi csapatokat s utat nyit a rohamoknak a havas hegygerinceken és a tengerpart síkján. **Taupsze közelében, a Terek mentén, a grozniji olajmezők körzetében és a keleti pusztákon még messze van a tél s a nagy hadműveletek sikerét nem akadályozhatja meg az időjárás.** A vörös hadsereget az új sztalingrádi sikerek véglegesen kettészakítják s a kaukázusi térbe rekedt seregek magukra hagyottan vívják meg utolsó harcaikat. **A déli hadszíntéren a bolsevista ellenállás sikerét már Moszkva sem reméli...**

GÉPPUSKA-FÉSZEK AZ ÉGŐ UTCASOROK

A VILÁG LEGSZEBB PANORÁMÁJA TÁRUL A SÁTORVERŐ KATONÁK ELÉ, A KAUKÁZUSI LASSAN MOZGÓ GLECCSEREK SZÉLÉN

AZ ÖRÖK HÓ BIRODALMÁT IS BIRTOKBA VESZIK A HEGYI VADÁSZOK
Kötélvezeték mutatja az utat a veszélyes szakadékok között...

A KAUKÁZUSI GLECCSEREK VILÁGÁBAN ÚJ HÓDÍTÓK BIZTOSÍTJÁK A MEGÉRDEMELT GYŐZELMET

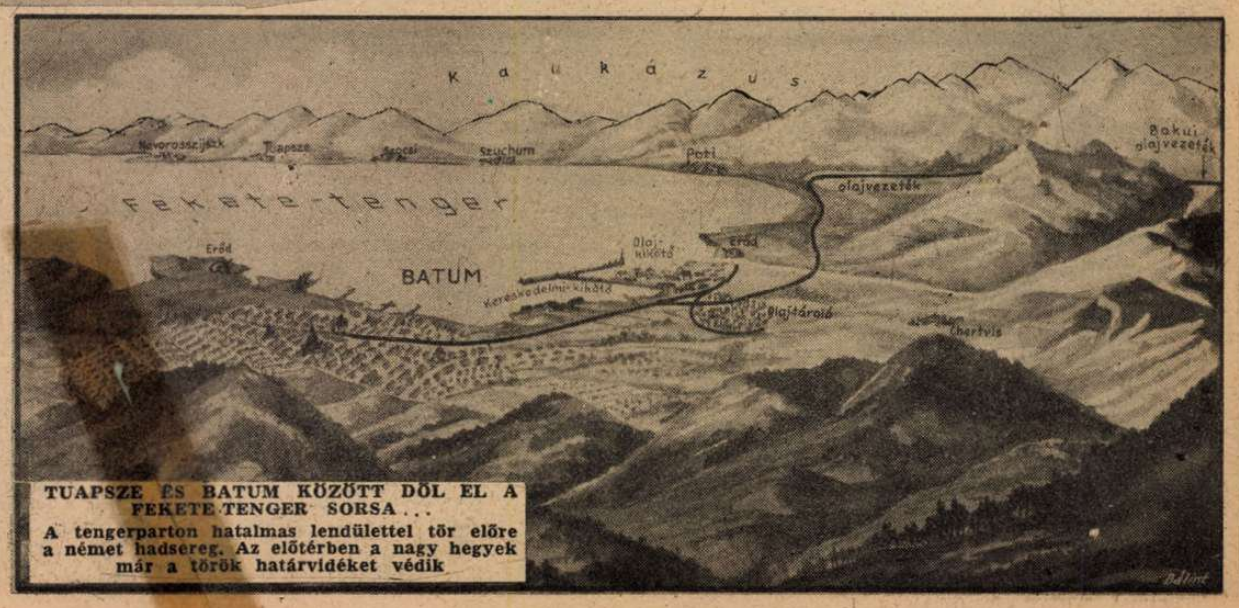

TUAPSZE ÉS BATUM KÖZÖTT DŐL EL A FEKETE-TENGER SORSA...
A tengerparton hatalmas lendülettel tör előre a német hadsereg. Az előtérben a nagy hegyek már a török határvidéket védik

SZOVJETFRONTON

A DZSER ZSINSZKI-TRAKTORGYÁR, a háborút megelőző idők óta a legnagyobb sztalingrádi harc korsigyár. A bolsevisták állítása szerint évenként 40.000 darab tankot tudtak itt előállítani. A gyártelepből semmi sem maradt meg...

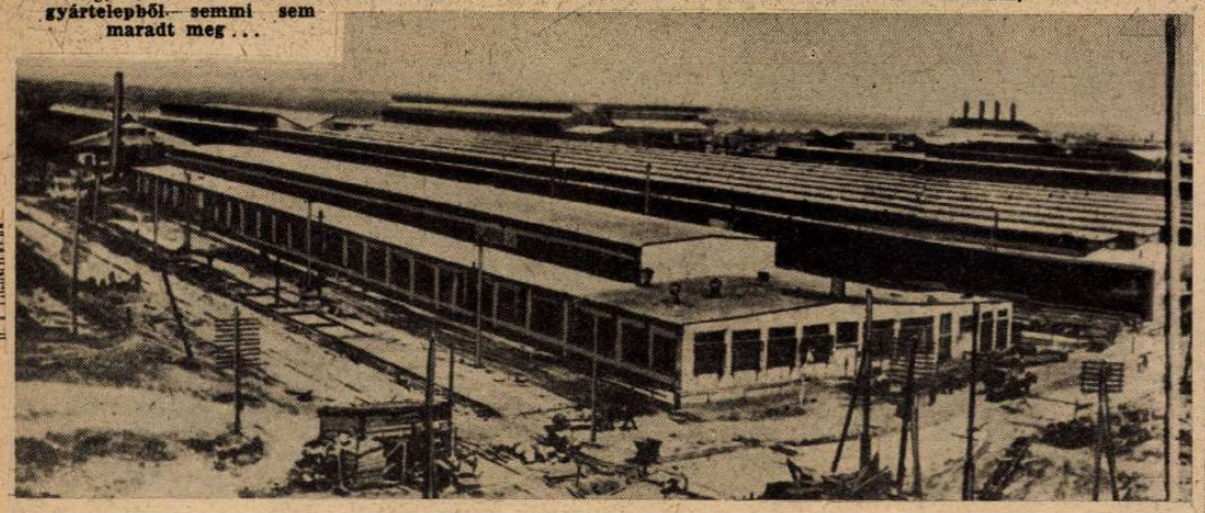

NÉMET TÜZÉRSÉG KÖZELHARCBAN A SZTALINGRÁDI GYÁRNEGYEDBEN

„VULKANIZÁLÓ MŰHELYT RENDEZTEK BE A VÖRÖSÖK A SZTALINGRÁDI TEMPLOMBAN, AMELYET ARÁNYLAG ÉPEN FOGLALTAK EL A NÉMETEK, MERT VIGYÁZTAK REÁ...

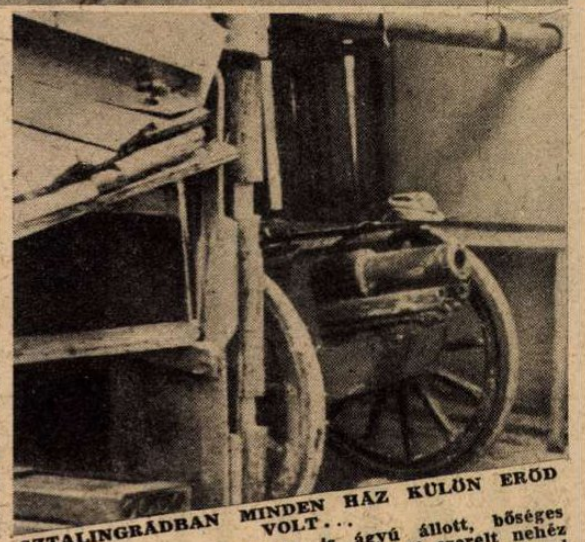

SZTALINGRÁDBAN MINDEN HÁZ KÜLÖN ERŐD VOLT...

Még a dűledező istállóban is ágyú állott, bőséges mennyiségű lőszerrel s az ágyúcső alá szerelt nehéz puskákkal... A halott vörös tüzér sapkája jelképezi az elvesztett utcai harcot...

A KÖNNYŰ GYALOGSÁGI ÁGYÚT ÚJ ÁLLÁSBA HÚZZÁK A TÜZÉREK A SZTALINGRÁDI ROMOK KÖZÖTT

JÁRŐR AZ ISMERETLEN, ZORDON KAUKÁZUSI HEGYCSÚCSOK KÖZÖTT

MEGÉRDEMELT RÖVID PIHENŐ 4000 MÉTER MAGASBAN!
A kis fekete pontok a hómezők végtelenségében, a harc és a győzelem urai!

ELŐRE, MINDIG ELŐRE!
Az Elbrusz keskeny ösvényein meneteinek a német hegyivadászok a Kaukázus zordon hegyláncai között...

JÁRMŰVEK A DÉLOROSZORSZÁGI HADAK ÚTJÁN
A tevefogat és a gépkocsi találkozása

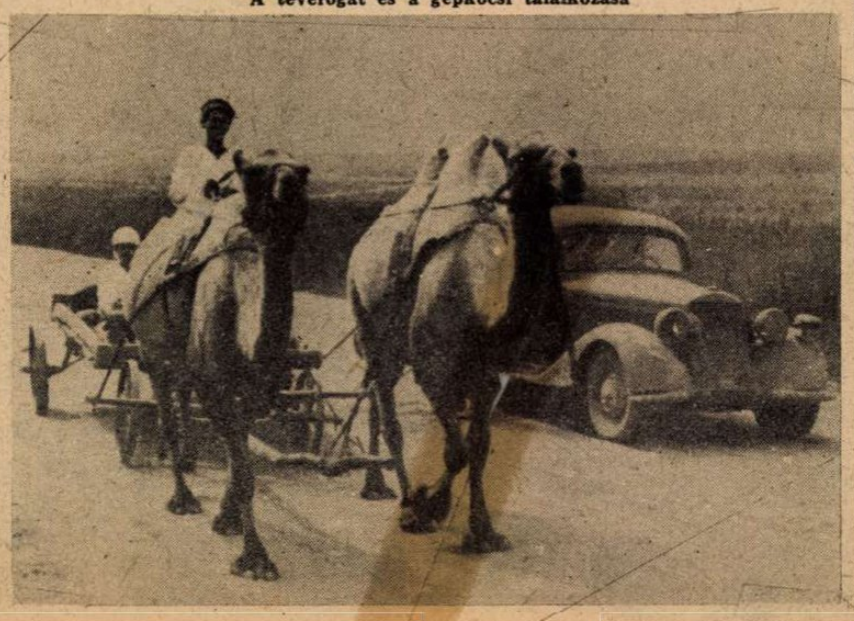

ÉJSZAKA BORUL A SZOVJET KIKÖTŐRE A FEKETETENGER PARTJÁN

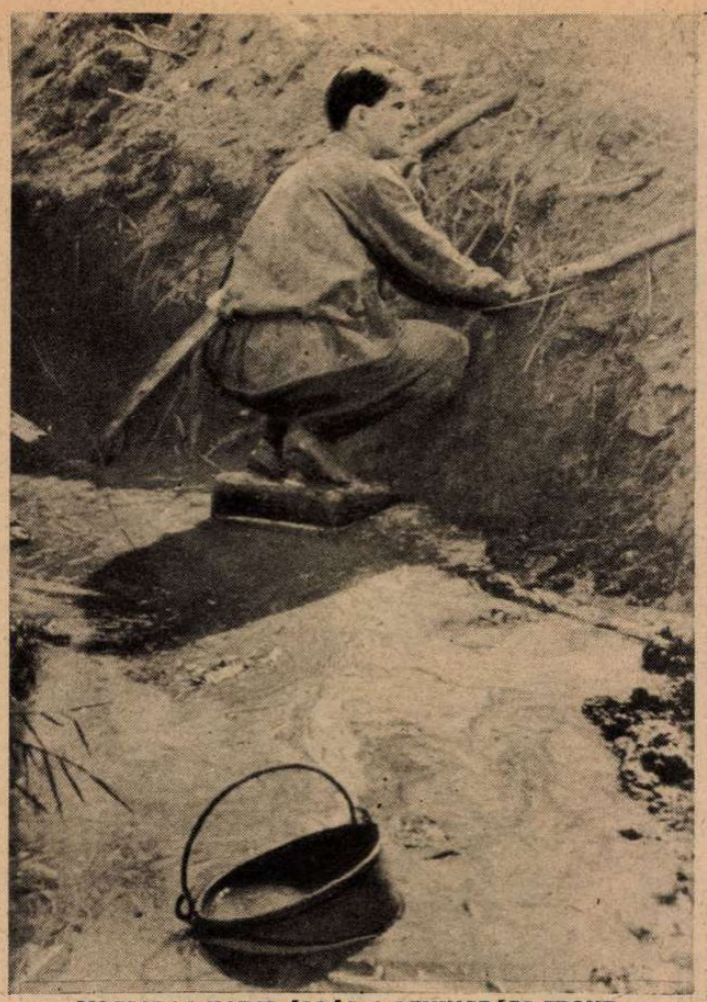

MOCSARAS HARCI ÁLLÁS A LENINGRÁDI FRONTSZAKASZON
Közel van az ellenség s a felázott lövészárok szélén húzódik meg az S. S. katona, a roham elrendeléséig

A KAUKÁZUSI HEGYSZAKADÉKOK KÖZÖTT,
a szovjet állások százait foglalták el a hét folyamán a német hegyivadászok.
(A Magyar Futár legújabb rádióképe.)

HADIJELENTÉSEK, CSATÁK ÉS ÚJ

A vörös hadsereg hadvezetősége kiadta hírhedt jelentését a sztalingrádi harcok teljes ellanyhulásáról s amikor kitört az öröm a szövetségesek táborában s az angolszász szakírók oldalakon magyarázták a nagy fordulat jelentőségét, okait és a várható örvendetes következményeket, egyszerre csak megindult a legvészesebb német támadás Sztalingrád északi része ellen s betörte az utolsó ellenállás páncélozott vonalát . . .

Ilyen a szovjet szerencséje és előrelátása. Nehány napig diadalittasan zúgott a bolsevista dicsekvés, ki tudja hányadszor a háború kezdete óta s azután nagyhirtelenül megváltozott minden, a vörösök rovására. Moszkva kishangúan jelenti, hogy *„Sztalingrádnál a döntő ütközet megkezdődött . . .“* A *„Vörös Csillag“*, a szovjethadsereg hivatalos lapja kiáltványt közölt: *„Katonák! Mostmár a végső harc dühöng. Védjétek meg mindenáron Sztalingrádot! . . .“*

Az új sztalingrádi támadást leírhatatlanul heves tüzérségi és légi pergőtűz előzte meg, majd gyalogsági és páncélos kötelékek törtek a makacsul védett északi háztömbökre és torlaszokra, minden akadályt elsöprő erővel. Támadások és ellentámadások váltakozásában, egy német páncélos hadosztály *előretört a Volgáig* s utcáról-utcára folytatott harcokban elfoglalta a beásott harckocsikból védett *Dzserzsinszki-ipartelepet*, a legnagyobb szovjet traktorgyárat, amely már évek óta csak páncélosokat gyárt. A Dzserzsinszki-teleptől délre fekvő óriási ágyúgyár a *„Vörös barrikád“*, lendületes roham után szintén német kézre került *s a harc a „Vörös Október“ nevét viselő utolsó iparnegyed körzetébe sodródott.* A német vadászgépek zárórepüléssel tartották távol a szovjet légi erejét a nagy csata színhelyétől s a légi fölény maradéktalan biztosításával segítették gyors győzelemhez a szárazföldi csapatokat. A Volga nyugati partján a szovjet *tüzérségi állásait* a zuhanógombázók egymásután elhallgattatták s a végső kétségbeesésben harcba zavart *ágyúnaszádokat* a beavatkozás előtt elsülyesztették. *A Volga déli szakaszán a szovjethajózás rendkívüli veszteségeket szenvedett s a keleti partvidék vasútforgalmát is megbénította az éjjel-nappal támadó német légi haderő.*

A *doni arcvonalon* különböző erejű szovjetegységek megkísérelték az előretörtést, de minden támadásuk kudarcba fulladt. *A magyar arcvonalon*, a honvédvezérkar főnökének 25. számú jelentése szerint, az elmúlt hét folyamán, az ellenség *több helyen heves támadásokat intézett a honvédhadsereg arcvonala ellen.* Védelmünk zárótüzében valamennyi támadása összeomlott. *Az ellenség véres vesztesége rendkívül nagy.*

Saját rohamjárőreink a Don tulsó partján több ellenséges támpontot elromboltak és foglyokkal tértek vissza.

Légvédelmi tüzérségünk *öt ellenséges repülőgépet lelőtt. Ezek közül kettő angol felségjeleket viselt . . .*

A szeptember második felében beállott és az azóta tartó *viszonylagos nyugalmi állapot* közben az elmúlt héten helyenként *heves harcokra került a sor*, mert az ellenség a magyar arcvonal több pontján is kisérletet tett arra, hogy egyes különös fontosságú tereprészeket elragadjon tőlük. E támadások célja nyilvánvalóan az volt, hogy e pontok megszerzésével saját védőrendszerét megerősíthesse. Mint a hadijelentés is közli, támadásai már a különböző fegyvereink egyesített zárótüzében összeomlottak.

A szeptember derekán német kötelékekkel együtt végrehajtott támadásaink során — mint a most beérkezett összefoglaló harcijelentésekből kitűnik — kiváló fegyverténnyével számos magyar tiszt és legénység járult hozzá döntően az elért sikerekhez.

Ezek közül különösen kiemeli a hadszintéren küzdő honvédsereg parancsnoka: *Resch Rudolf* alezredes, vitéz *Kárpáthy Tibor* és vitéz *Mészöly Géza* századosok, továbbá *Kováts Albert* hadnagy, valamint *Csizmadia János* őrmester nevét.

Valamennyien az egyik nagyobb német erőcsoport előretörését támogató harckocsialakulatunk soraiban küzdve szereztek *újabb dicsőséget a magyar honvédségnek.*

A Kaukázusban fontos térnyerés a heti harcok eredménye. A Fekete-tenger partvidékén elesett *Saumjan* s a vadászcsapatok 28 kilométerre állanak *Tuapse kikötőjétől.* Az őserdőkkel borított nehéz terepen a tengelyhatalmak küzdő egységei 1000 szovjet támaszpontot foglaltak el. A *Terek folyótól* délre, a vörösök támadását kiindulási pontjukon túlra vetették vissza a németek és előretörtek *Groznij* felé. *A kaukázusi fronton sok bekerített szovjet erőcsoport semmisült meg s fontos magaslati állások elfoglalásával a hadműveletek üteme meggyorsult.*

A keleti hadszíntér *középső szakaszán* az őszi időjárás már érezteti hatását s a harcvonalat előnyösen kijavító helyi sikereken túl, nagyobb ütközetekre nem került sor. *Kalinin és Toropez között*

NÉMET ELŐŐRSNASZÁDOK A LA MANCHE-CSATORNÁBAN
A német könnyű tengeri egységek kemény csatákat vívnak a Csatorna keleti és nyugati részein . . .

HASAL A SPITFIRE . . .
A nyugati tengerparton, a légvédelem lőtte le az angol vadászgépet

ÚJ ELŐRETÖRÉS A KAUKÁZUSBAN.
A folyókon át üldözi a tengelyhatalmak ereje a megvert ellenséget.
(A Magyar Futár legújabb rádióképe)

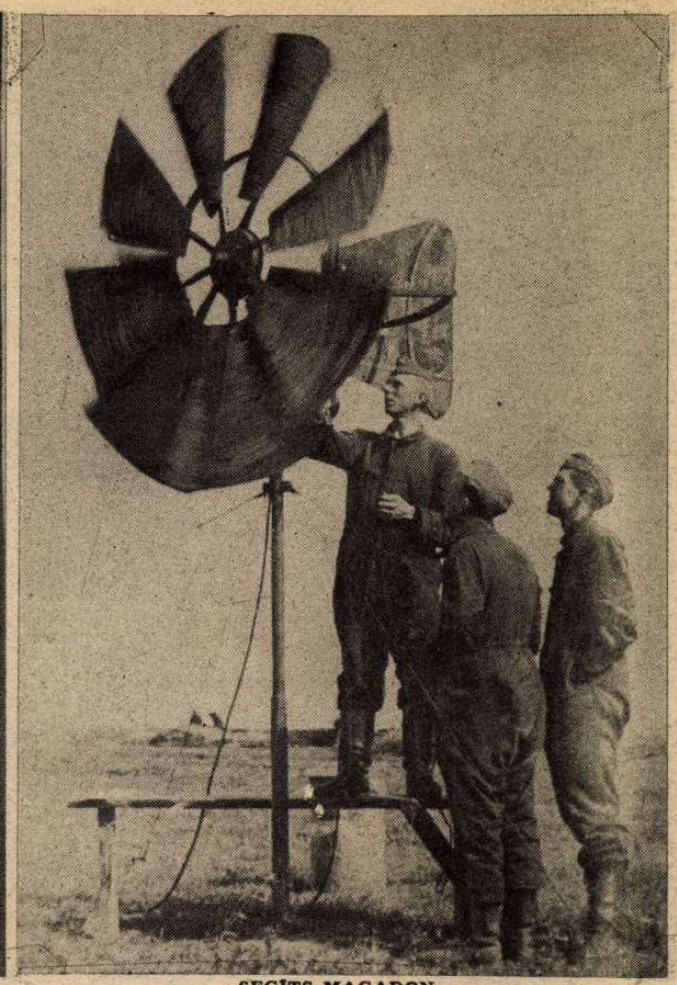

SEGÍTS MAGADON...
Szélturbina egy légvédelmi állás mellett a szovjetfronton. Szétlőtt szovjet gépkocsik alkatrészeiből szerelték össze a leleményes katonák, hajtani a kis dinamót, a földalatti fedezékek világításának biztosítására

FORDULATOK

Irta: Rajniss Ferenc

a szovjet már két hét óta nagyszabású új felvonulással próbálkozik, de szándékát a német légierő idejében felderítette és hatalmas csapásokkal zavarta meg. Bologoje, Osztaskov, Toropez, Zelisarevo és *Soblago* pályaudvarai eltüntek a föld színéről s szétugratott menetoszlopok, felrobbantott hidak, vasútvonalak és szállítóvonatok akadályozzák a vörös tervek megvalósítását.

Szeptember 21—október 9.-e között a szovjet 459 repülőgépet vesztett, a németek 36 eltünt gépével szemben!

A *finn arcvonalon* hős testvérnépünk harcosai nagyobb ellenséges osztagok előretörését verték vissza. A *murmanszki* arcvonalon a vörösök súlyos és véres vereség után, visszahúzódtak eredeti állásaikba. A *Lappföldön* a harci tevékenységet már *havas eső* korlátozza. *A szovjetfrontra leszáll az őszi köd s rövidesen megkezdődik a feneketlen sár korszaka...*

A tengeri harcok

sorsa, eredménye, fokozott mértékben foglalkoztatja a világsajtót s a szakértők egyöntetű véleménye szerint, a hadiflották mindkét oldalon a végsőkig megfeszítik támadó és védő erejüket. *A tengelyhatalmak 1942 szeptember végéig 25.700,000 tonna ellenséges hajóteret súlyesztettek el s ezt a roppant mennyiségű veszteséget, az angolszászok új hajóépítésekkel pótolni már nem tudták!* Hiábavaló a sok kendőző frázis és igéret, hiába szónokolnak Londonban és Washingtonban a hadiszerencse közeli fordulatáról, mert minden hét eredménye megcáfolja a tényekkel a jövendő falára varázsolt rózsás jóslásokat.

A délafrikai partok közelében, *Fokváros* előtt és *Freetown* vizein a német tengeralattjárók elsüllyesztették az *angol csapatokkal megtömött 23,456 tonnás Orcades*-t, a 20,119 tonnás *Duchess of Atholl*-t és még két szállítóhajót, 17,425 tonnát. *Az egész világ hajóállományában csak 85 szállítógőzös van 20,000 tonna fölött s ezért az új veszteségek rendkívül érzékenyen sujtják Angliát.*

Az Atlanti Oceán északi részén, súlyos viharokban a tengeralattjárók 14 angol hajót, 82,000 tonnát torpedóztak a mélységekbe s így *Anglia, rövid négy nap alatt 18 hajót, összesen 143,000 tonnát veszített!* Az amerikai *Szent Lőrinc folyón, 180 mérföldnyire Amerika belsejében, egy német tengeralattjáró megtorpedózott egy 6000 tonnás kanadai gőzöst*, pedig már hónapokkal ezelőtt meghirdették az angolszász előkelőségek, hogy a Szent Lőrinc-folyó védelmére minden óvóintézkedést megtettek.

Amerikai jelentések szerint a *japán tengeralattjárók* is megjelentek az amerikai partok mentén és bemutatkozásra két őrhajót elpusztítottak.

Quido Saccardo olasz sorhajóhadnagy tengeralattjárója megsemmisítette a 20.000 tonnás *„Oronbaj"* angol gőzöst és súlyos torpedótalálattal rongálta meg a 17.000 tonnás *„Nea Hellas"* oceánjárót. *Mindkét gőzös csapatokat szállított Egyiptomba...* *Raul Galetti* sorhajóhadnagy búvárhajója elsüllyesztett egy angol tengeralattjárót a Földközi-tengeren.

Malta hevesen kiújult légi bombázása, kiemelkedő eseménye a hétnek. Anglia sajtója új egyiptomi hadműveletek bevezetését sejti a hatalmas

EGYSZERRE KAPTA MEG A VASKERESZT KÉT OSZTÁLYÁT s altiszt lett egy fiatal német tüzér, aki egyedül elpusztított egy óriás szovjet harckocsit, anélkül, hogy a páncélosok elleni közelharcról bármi ismerete lett volna...

ÖTVEN NAPOT TÖLTÖTTEK A SZOVJET ARCVONAL MÖGÖTT...
Két bátor altiszt beszámol a térkép előtt Ihrig lovagkeresztes kapitánynak, a szovjetállások mögötti kalandos és veszélyes felderítés eredményeiről

FELOLDALRA DŐLT AZ ANGOL GŐZÖS AZ ÓCEÁNON...
A menekülő legénység csónakja a német tengeralattjáróhoz közeledik

BIRCHNER svájci tábornok (középen) látogatása a keleti fronton. A svájci hadosztályparancsnok és kísérete a középső arcvonal állásaiban

EGY HÉT TENGERI TÖRTÉNETÉHEZ

A 23.456 bruttóregisztertonnás „ORCADES“ t egy német tengeralattjáró elsülyesztette. A hajó 9000—10.000 főnyi angol csapatot szállított Egyiptomba ...

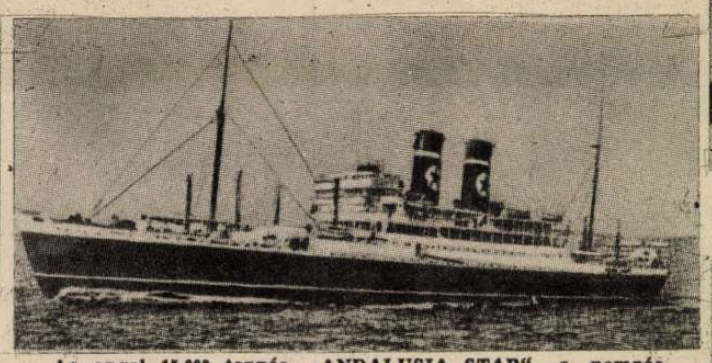

Az angol 15.000 tonnás „ANDALUSIA STAR“, a pompás hűtőhajó, elsülyedt egy német torpedótalálattól

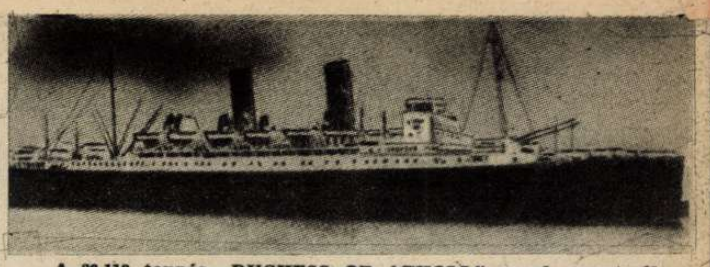

A 20.119 tonnás „DUCHESS OF ATHOLL“ angol csapatszállítóhajót, fegyverekkel és csapatokkal megrakva, sülyesztette a tenger fenekére egy német tengeralattjáró

A brit admiralitás elismerte a COVENTRY cirkáló pusztulását. A kiváló hadihajónak 400 főnyi legénysége volt ...

Egy „ASTORIA“-osztályú nehéz cirkáló elvesztését a Csendes-óceánon, Knox amerikai tengerészetügyi miniszter is beismerte, azzal, hogy az áldozatok hozzátartozóit értesítették már a szerencsétlenségről ...

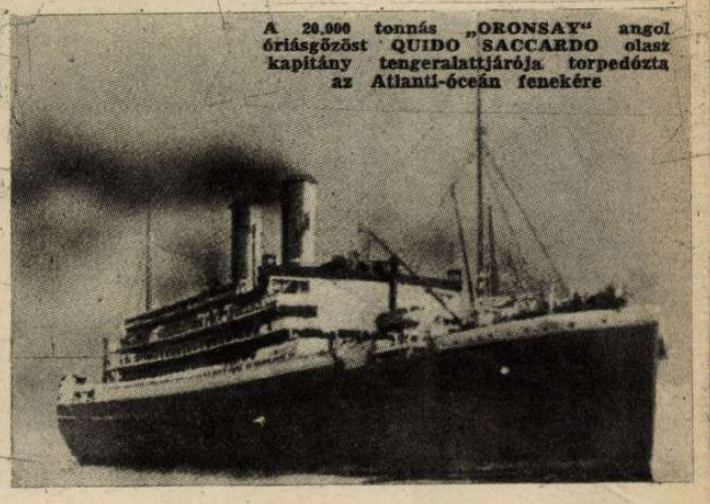

A 20.000 tonnás „ORONSAY“ angol óriásgőzöst QUIDO SACCARDO olasz kapitány tengeralattjárója torpedózta az Atlanti-óceán fenekére

támadásokban. Olasz és német bombázó és zuhanókötelékek sorozatos hullámokban ostromolják a máltai repülőtereket s a vadászkíséret győzelmes párharcokat folytat az ellenséges repülőerőkkel. *Egyetlen légiharcban 15 Spitfire angol vadászgép zuhant le a maltai térre s a hét első felében 72 angol gép pusztult el a nehéz küzdelemben. A német veszteség ezekben a harcokban 23 gép volt.*

A *La Manche-csatornában* lezajlott tengeri ütközetben, a német biztosító járművek egy angol tüzérségi gyorsnaszádot elsülyesztettek és 5 gyorsnaszádot használhatatlanra megrongáltak. Német gyorsnaszádok az angol tengerpart mentén 4 ellenséges hajót, 8000 tonnát elsülyesztettek és veszteség nélkül tértek vissza támaszpontjukra.

Az angol zavaró berepülések Kiel városa, a *Rajnavidék* és a holland-francia terület ellen irányultak. A német harci gépek *Wight-szigetét* támadták meg s Dél- és Keletanglia fontos hadiüzemeit. Bombázókban és vadászgépekben Anglia 10 nap alatt 127 egységet vesztett.

Az egyiptomi arcvonalon légi és tüzérségi párbajok, helyijellegű heves harcok és szakadatlan felderítő küzdelmek kiszítik elő a nagyobbarányú hadműveleteket.

A Csendes Oceán harcterében növekvő izgalommal figyeli az egész világ azt a gigantikus méretekben kifejlődő harcot, amely a Salamon-szigetek körül tombol a tengeren, a szárazföldön és a levegőben. Az amerikai admirálisok elsietett győzelmi hírverését semmiféle komoly tény nem bizonyítja s az utolsó napokban már a washingtoni hírforrás is óvatosabb lett és a nagy döntést a közeljövőre igérte ... *Guadalcanar szigetén* a japán és az angol csapatok elkeseredett közelharcokat vívnak egymás ellen s a legújabb hírek szerint félelmetes tengeri csata fejlődik ki Új Guinea és a Salamon-szigetek között, amelynek eredményét nyugodt lélekkel megvárhatjuk.

Az általános helyzet

jellemzésére az ellenséges *New York Herald Tribune* katonai szakértőjének szavait idézhetjük, aki az amerikai közvélemény tájékoztatására írott tanulmányában azt a végső következtetést vonta le, hogy *a kezdeményezés mindenütt, minden fronton a tengelyhatalmaké s az angolszászok katonai lehetősége a védekezésre zsugorodott.* A *helyijellegű* támadások nem változtatják meg a kimondott igazság lényegét, mert a *tehermentesítő* rohamokat és a könnyű *látszatsikereket* tulajdonképpen a tengelyhatalmak támadásai kényszerítik ki az angolszász és a szovjet hadvezérekből ... Kalinin körül, Rzsevnél és az Ilmen-tónál azért csatáznak a vörösök, hogy *Sztalingrádot* mentsék, *Madagaszkárt* azért szállják meg az angolok, hogy legalább veszélytelen helyen sikert kápráztassanak levert közvéleményük elé s *Libériába* azért törnek be az amerikai csapatok, mert nem valószínű, hogy a négerek visszaütnek ...

Az angol világbirodalomban letagadhatatlanul szaporodnak a szétesés jelei. Az arabs országokban terjed mint a pusztai tűz a veszedelmes nyugtalanság. India láza nem csökken, Egyiptom, Irak, Irán s a szudáni terület csak a szuronyoknak engedelmeskedik elkeseredetten és a felszabadulás harcára vár. *A szovjetbe vetett görcsös angolszász bizalom is elhanyatlik s belehull a vereségek véráradatába. A látóhatár köröskörül alkonyatba borul, a mesék elsárgulnak az őszi falevelekkel, tompán kong a melldöngetés, hamisan rikolt a bizakodás hangja s a megpróbáltatások kegyetlen tüzében, csak a tengelyhatalmak acélos ereje teremthet új világot a hívőknek és a dolgozóknak! Pogány bálványok és jogtalan hatalmak porbaomlásának történelmi korát éljük ...*

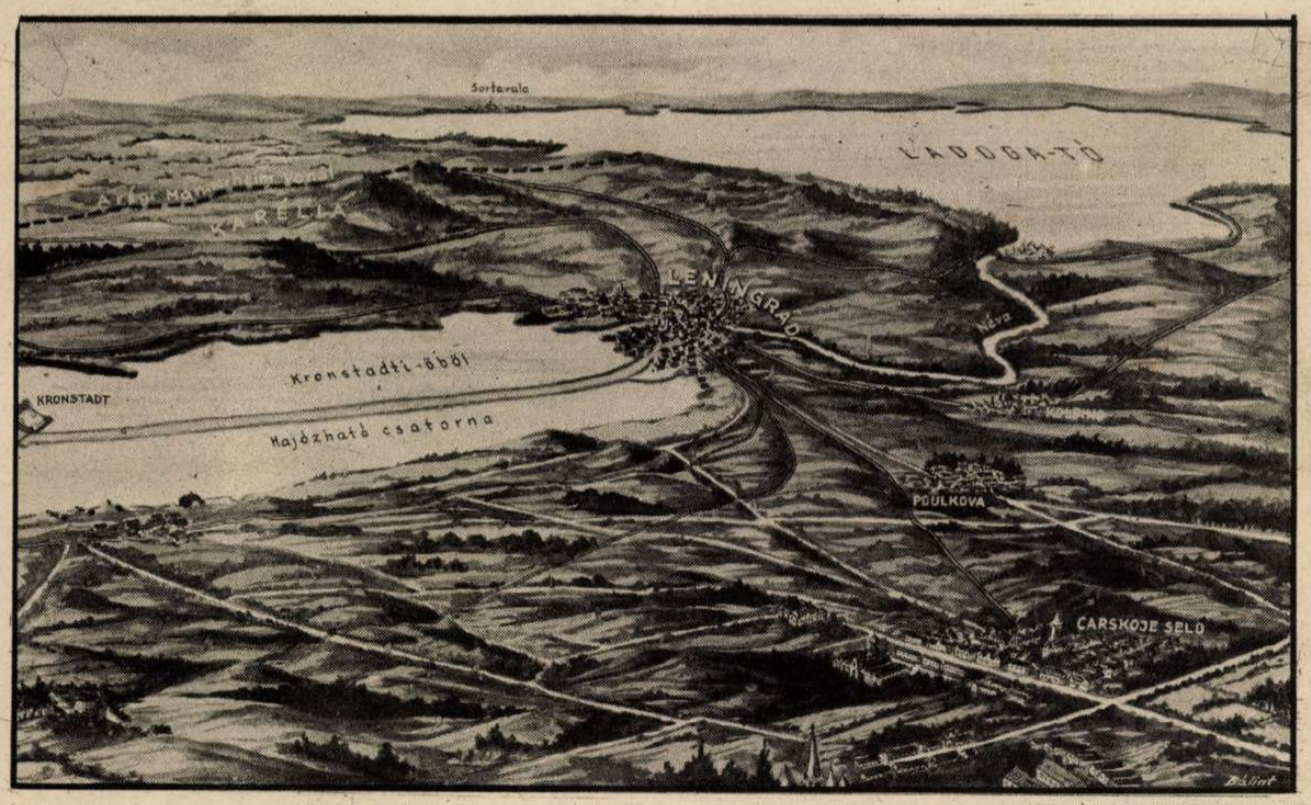

LENINGRÁD ÉS KÖRNYÉKE

Az elmúlott héten a Ladoga-tótól délre, a nagy bekerítő csatában 6 válogatott szovjethadosztály és 9 dandár morzsolódott fel. Szétfoszlott a vörös álom a gyors letörésről — a Néváig ...

MALTA BOMBÁZÁSA HEVESEN KIÚJULT

A bombázás nyomán támadt óriás tüzek Szicíliáig világítanak ... Az angol sajtó szerint a nagy támadás, új egyiptomi harci események előkészítése

AZ OLASZ LÁNGSZÓRÓK

kifüstölnek egy előretolt angol állást az elalameini fronton

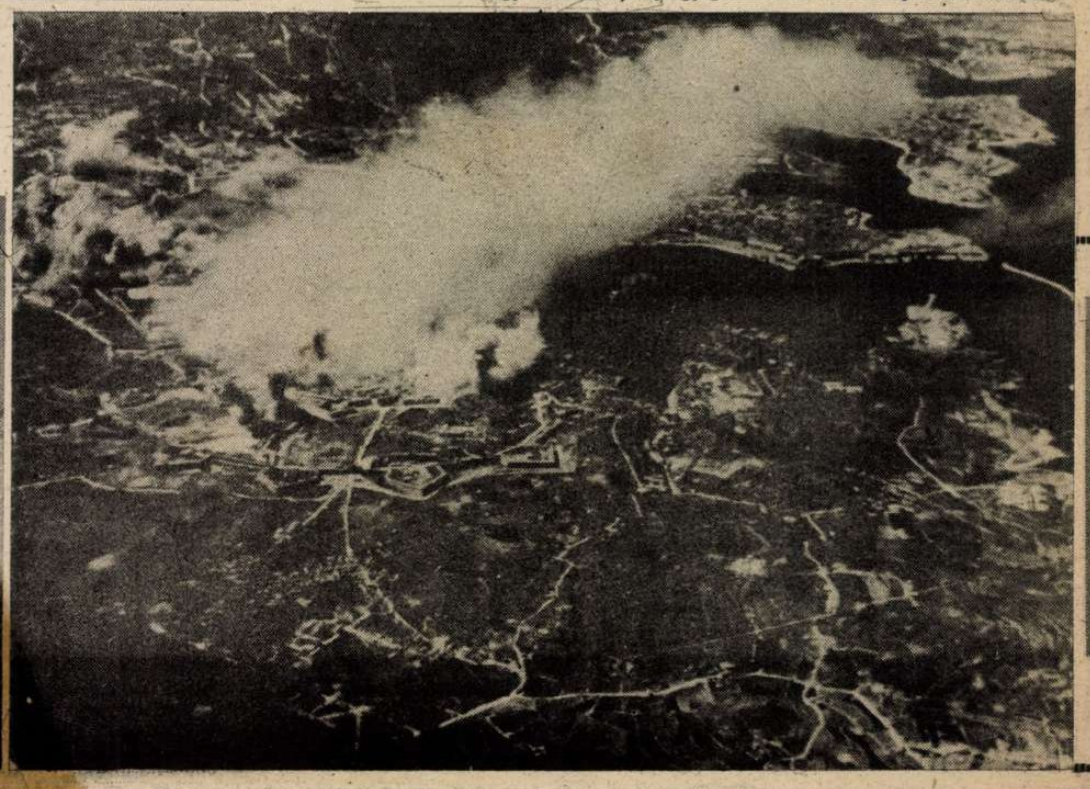

Tarnopolból indult el...

DÖVÉNYI NAGY LAJOS KORTÖRTÉNETI REGÉNYE

(9.)

— Máskor is jöjjön el hozzánk, — búcsúzott Oziás felesége, mikor a gazdag lakoma elfogyasztása után az üzletbe visszakészülő családfővel távozóban volt. — Az ilyen derék fiatalembereket szívesen látjuk házunkban.

— Majd gyakrabban elhozom őt ezután, — jelentette ki Oziás és már fogta is a kilincset.

A könyvekről nem esett több szó. Az úton az öreg még Rozelet emlegette, de csak úgy, mellékesen. Hogy mennyire szereti és hogyan válogatná meg a kérőket, akik a házból el akarnák vinni.

— Az ő férjét majd én választom, Brandstein Juda...

— Az a helyes... — bólogatott különösebb meggyőződés nélkül.

Magában összehasonlította Oziás leányát a kis rutén virággal, a karcsú, hajlékony és nádszőke Marusjával. Mennyivel kívánatosabb az, mennyivel szebb! Ámbár feleségnek Rozele se volna utolsó. Mert ez két különböző dolog, semmi közük egymáshoz: feleség és szerető, — üzlet és öröm, körülbelül ilyen a viszony köztük. Marusját megtartani, Rozelét elvenni, s vele Oziás gazdag hozományát is... Milyen szép ruhákat ajándékozhatna akkor a favágó leányának...

— No, — búcsúzott Oziás a boltajtóban, — az árut estére becsomagolják. Majd gyere érte, Brandstein Juda... Azért jó barátok maradunk és azokról a bizonyos könyvekről nem beszélünk többet... Mert vannak üzletek, amiket az ember lebonyolít, de nem szól róluk senkinek... Ezt tanuld meg, fiam.

Fuvarost fogadott és meglátogatta Rosenbaum Mendelt is, a régi házban. Most se voltak gazdagabbak, csak éppen a lakás vált még zsúfoltabbá. Már a konyhába is kitört a lakók árja, a sötét és rosszillatú szobából, oda is vetettek egy vackot valami ágrólszakadt vendégnek, aki megelégedett a ládákból összeütött ággyal és pár ronggyal, Mendel portékái közül. Nagyszakállú, bús ember volt az új lakó, Mendelék azt se tudták, mi a foglalkozása s hogy egyáltalán van-e mestersége. Most is ott ült a vacok szélén, maga elé bámulva, szótlanul, még a vendégre is csak egyszer emelte szemét, aztán tekintete rátapadt a konyha földjére, mintha írva volna ott valami és ő olvasni tudná.

— Hogy megy neked, Juda? — veregette a vállát örömmel az egykori házigazda.

Kikérdezték, minden részletre kíváncsiak voltak, csodálkoztak, kezüket terjengették, mikor elmondta: mire vitte, bólogattak, szemüket kimeresztették, mint aki csodát lát. Jól esett ez az odaadó tisztelet; úgy érezte tőle magát, mint valami fiók Oziás. Lám, vannak helyek, ahol őrá tekintenek fel, ahol tekintélynek nézik és megtiszteltetésként veszik, ha látogatásával leereszkedik a házhoz.

Kidüllesztett mellel távozott. Mendel elkísérte egészen a zsinagógáig, amelynek fala mellett oly sokszor húzta el kis kocsiját nem is olyan régen. Most már természetesnek találta, hogy Groszmann Oziás őt szemelte ki vejéül, hogy leányát hozzá akarja adni. Aki így kiverekszi magának az élettől azt, amire szüksége van, nem megérdemel vajjon olyan asszonyt, mint Rozele? S nem tudna-e Oziás hozományával az erszényében még nagyobbszabású üzleteket is kötni, mint az apa? Bizonyára igen... Szívesen eldicsekedett volna Mendelnek szerencséjével, amit egészen biztosra vett, de aztán mégis hallgatott. Majd fecseg az öreg házaló, fülébe jut Oziásnak, mit beszélt s elrontja a dolgot... Nem, elég lesz, ha megtudják akkor...

Kegyesen búcsút vett volt házigazdájától és peckes léptekkel tartott a városháza felé. Végigment a korzón, amelynek képe semmit se változott azóta, hogy elköltözött innét. Most is élveteg arcú zsidólányok sétáltak rajta, a bátortalanul zöldülő fák alatt s a kávéház ablakai mögül is ugyanazok az arcok néztek ki, mint régen. A konflisok sorban álltak a gyalogjáró, meg a kocsiút között, az elnyűtt hintók bakján, szíjjas kabátjaikban, egykedvűen kuporogtak a szakállas kocsisok. Férfiak siettek tova a járdán, suttogva, széles kézmozdulatokkal s Judát hirtelen elfogta a vágy a városi élet után. Mégis más ez... Itt, Munkácson is más, mint odakint a faluban, az avas-zsírszagú parasztok közt. Úgy kell ott fogni a kis üzletecskéket, mint az apró legyet, itt pedig ezrek cseréinek gazdát. Nem neki való dolog, hiába...

Keserű szájízzel, mogorván telepedett a fuvaros mellé a szalmaülésre s míg a holdas estében lassan

bandukoltak előttük a lovak, vakmerő álmokat álmodott, éberen, nyitott szemmel. Most már igazán ideje, hogy lássa: mire megy parasztjaival...

II.

A vasárnap, kivált ilyen szelíd, szép tavaszi időben, csupa öröm a szegény ember számára. Dolgozni nem kell, azt tiltja az egyház, ellenben a kocsma nyitva van és akinek pár fillér akad a zsebében, szerezhet magának egy jó napot. A férfiak, akik itthon maradtak, felveszik az új halina nadrágot, a virágos ködmönt, s beülnek a söntésbe, a kecskelábú asztalok mellé, amelyeknek zöldrefestett deszkáján ott illatozik, vékonynyakú decis üvegekben, a jó erős pálinka. Lassan elaltatják gondjaikat, s akik komoran ültek is a lócán, darab idő múlva kezdik a világot s a nehéz életet szebben látni. Az ember szeme elé könnyű köd ereszkedik, s nem érti már: miért kellett abból olyan nagy dolgot csinálni, hogy fogytán van a kamrában a máléliszt, vagy a zsír. Hát aztán? Arra való az asszony, hogy ezt elintézze, s ha nem tudja, le kell oldani a nadrágszíjjat, jól megsuhogtatni és a két füle közé csapni vele.

És azt is megtanulja, hogy nem az ő baja a legnagyobb a világon. A vörös kocsmáros, aki újságot olvas, tudja, hogy háború van, a népek egymás torkának estek, mint az éhfarkas, erről mond híreket, s amilyen jó ember, még fel is olvassa nyomtatásból, folyékonyan. Akik katonák voltak, azok a többieknek elmagyarázzák, hogy harcolnak a hadseregek és találgatják, hogy vajjon Ferencz József is megüzeni-e a hadat Szerbiának? Egy vérmes hucul, aki Isten tudja, hogy került ide, magas termetével, szúrós szemével ezek közé az apró, alázatos rutének közé, az asztalra csap, hogy megbillennek a pálinkás üvegek és véres szemmel, harsogva énekel:

Megállj, megállj, kutya Szerbia,
Nem lesz tied soha Bosznia...

Így telik az ünnep, míg el nem fogy a nap és a pénz a juhszagú ködmönök zsebéből.

Az asszonyok a házak előtt kuporognak és félnek az estétől, mikor a férfiak hazatántorognak és ételt követelnek. Csodálatosképpen, ilyen vasárnapokon mindig húsra éhesek és a nadrágszíjj rögtön a kezükben van, ha nem kapnak. Az egyetlen kakas, a pár szem tyúk közül valamelyik ilyen ünnepi pálinkázások után szokott a fazékba kerülni, hogy a tűzhelyen, amely hétszámra nem lát parazsat, zsíros levessé, vagy paprikássá váljék.

Risko Ljivák ezen az ünnepen különös jókedvet érzett. A fűrésznél kapott pénz felét odaadta Marusjának, a másik fele azonban ott lapult zsebében, mikor ebéd után elballagott a kocsmába. Kirendelte a féldeci pálinkát, mert úgy gondolta: takarékoskodik és sokáig marad, s odahúzódott Vorubcsuk Alexij mellé. Csendesen suttogva beszélgettek, nem is figyeltek a többiekre, akik zajongtak és énekeltek, csak akkor ütötték fel fejüket, mikor a vörös zsidó a háborúról olvasott nekik.

— Jön a cár! — kurjantott Alexij. — Jön a cár a kozákokkal!

Ljivák ijedten rántotta meg ködmönét:

— Hallgass...

— Miért?

Piros füllel hadonászott, majd leverte maga elől a tele üveget.

— Miért hallgassak? Te is tudod, hogy jön az atyuska! Mind tudják, ők is! Éljen a szabadság!

A kocsmáros riadtan csitította a vendéget. Arra gondolt, hogy ha most véletlenül erre járnak a csendőrök, abból nagy baj lenne. Miért kell ennek a részeg parasztnak éppen az ő pálinkájától megvadulni és a cárt éltetni?

De a többiek is, a józanabbak, ráestek Alexijre. Valakit pofonütöttek a kavarodásban, a hucul kacskaringósan káromkodott és azzal fenyegetőzött, hogy hamarosan vért iszik.

Aztán, ahogy kerekedett a villongás, olyan hirtelen le is csillapodott, a szelídség, amely oly különös sajátja e hegyi népnek, felülkerekedett bennük. Megpendült egy legény kezében a citera, bánatos, elnyújtott kis dallam kapaszkodott rajta a kormos gerendák felé, s a következő pillanatban már mindnyájan azt dúdolták. Fáradhatatlanul, az egyik nóta a másik után szállott ki a nyitott ajtón, végig a házak közt, s az asszonyok szorongva ismerték meg uruk hangját a harsogó kórusban.

Riskó Ljiváknak szép hangja volt. Erős, magas, mindenkit túl birt kurjantani vele. Ennek köszönhette a szép vasárnapot is, mert négy deci pálinkát fizettek neki, hogy eldalolta a citera mellett a környék nótáit, amelyekben kövér juhokról, kékszemű leányokról, zúgó fenyvesekről volt szó. Még hazafelé is dudorászott s kezével ütötte a taktust.

— Riskó Ljivák... — hallotta a nevét.

Felpillantott.

A fiatal boltos állt a háza előtt, az szólította meg.

— Jóestét, fiatalúr.

— No, már régen várom magát.

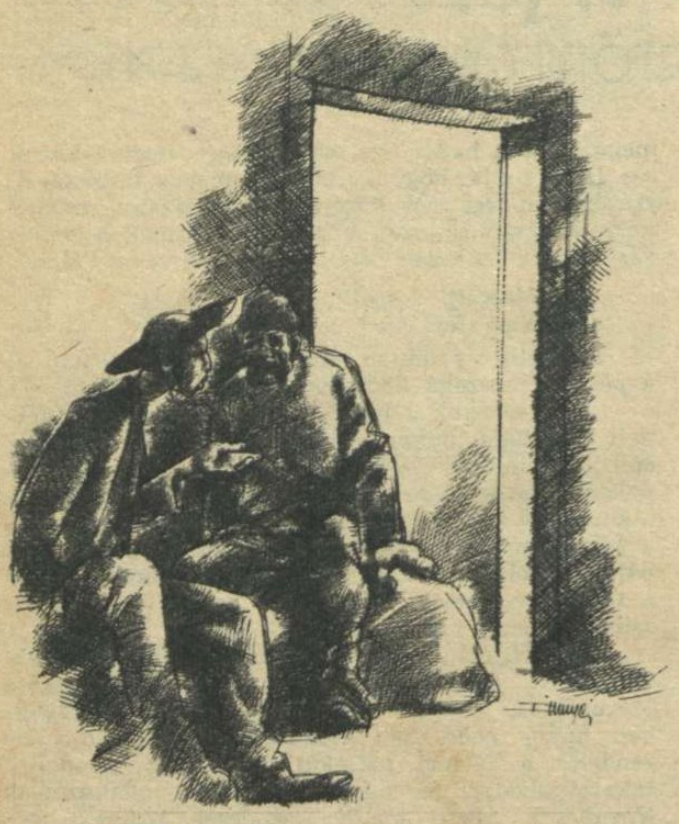

— Engem?

— Magát bizony. Beszélni akarok magával.

Riskó nagyon embernek érezte magát a pálinkától és a férfi önérzetével felelt:

— Nem érek rá... Majd...

— Úgy is jó, Riskó Ljivák. Csak meg ne bánja. Menjen csak...

A hangban volt valami, ami nem tetszett a parasztnak. Fenyegetőzik? Mi lehet az, amiről beszélni akar? Hirtelen végiggondolta a napot, hogy vajjon tett-e valamit, de hasztalan töprengett, nem jutott eszébe semmi. De hátha a zsidó mégis tud valamit? Gyanakvón méregette, ahogy ott állt a bezárt boltajtó előtt, mintha őt várta volna csakugyan.

— Hát lehet éppen most is... Lehet. Ráérek, — énekelte elnyújtva. — Marusja majd vár a vacsorával... Az én szép Marusja leányom, aki birkatokányt főzött az apjának. No, halljuk fiatalúr... Tudom, jóakarója Riskó Ljiváknak, aki szegény ember, de becsületes...

Feltartotta mutatóujját, figyelmeztetőn, mint aki egy fontos körülményt akar tudomására hozni valakinek s kicsit dadogva ismételte:

— Be-becsületes... Úgy bizony...

— No, menjünk be akkor.

Brandstein Juda előre indult. Megkerülték az épületet és a hátsó ajtón léptek a raktárba. Nem volt még sötét, Juda nem gyújtott gyertyát se, csak az ajtót hagyta nyitva. A félhomályban leült egy zsákra s mellé telepedett vendége is.

Fürkészőn nézett arcába, egészen közelről, latolgatta, hogy milyen részeg lehet s érdemes-e vele most beszélni *arról* az ügyről. Úgy találta, hogy nincs nagyobb baj, a paraszt még ki is józanodik, ha majd sarokba szorítja.

— No...

Csuklott és szelíden mosolygott.

— Nézze, Riskó Ljivák... — kezdte Brandstein Juda, hangjában leereszkedő jóindulattal, — maga tudja, hogy én jó ember vagyok...

— Tuuudom, tuuudom.

A paraszt bólogatott. Eszébe jutott, hogy a télen halat, sót és petróleumot adott hitelbe Marusjának, s hogy azt az adósságot máig se követelte rajta. No, tán épp most kéri majd? Egy koronája van még, azt szívesen odaadja. Kotorászni is kezdett zsebében, de nem lelte meg mindjárt a pénzt.

Aztán már nem is bánta, mert gond ütötte, az a bizonyos suttogás, amit a fűrésznél hallott, hogy ez a zsidó nem is kontóra adott Marusjának portékát, hanem másért... Hm... Most meg lehetne kérdezni tőle, megmarkolászni egy kicsit a torkát, kivallaná. Biztosan ki...

— Hát azért. Én csak jót akarok magának, Risko Ljivák és azt szeretném, ha a lánya, Marusja, akiről most mondta, milyen birkatokányt tud főzni, nem maradna árván...

Leste a hatást.

A paraszt összevonta szemöldökét, s messzire nézett, mintha az elszállt szó után tekintene.

— Árva?

A zsidó aprókat bólintott.

— Az... Árva... Mert tudja maga, hogy *olyasmiért* felakasztják az embert. Nagyon jól tudja azt maga...

Risko homlokát apró gyöngyökben lepte el a verejték.

Mit beszél ez? Ki akarja őt felakaszttatni? Miért? Hát megölt tán valakit és kirabolta? Betyárkodott? Vagy tréfál vele?

— Mi... mi..csoda? Felakasztani? Engem? Á... fiatalúr, ne figurázzon.. Mi vagyok én? Betyár, aki rabol és gyújtogat?

— No, no! Tudja maga azt nagyon jól...

— Én? A boldog Máriára esküszöm —

— Csak sose esküdözzön maga nekem. Én nem vagyok rá kíváncsi. A bíróság... Az majd megesketi magát, ne féljen.

— Bíróság?

— Mit titkolózik előttem? Mi vagyok én? Egy vallató bíró vagyok én? Csak a javát akarom magának, hát előttem nem kell esküdözni, meg tettetni magát. A csendőrök még nem keresték?

— Csendőrök?

— Azok. No, majd keresik. Lehet, már keresték is, csak nem tudták, hogy a fűrésznél van. Majd azt is megtudják. Onnan is elhozzák, van azoknál lánc, megkötik a kezét, úgy hozzák végig az erdőn...

— Fiatalúr! Ne figurázzon már...

Tenyerével végig símította verejtékes homlokát, de keze is gyöngyözött, tenyere és kezefeje is, érezte.

— No, jó... Hát megmondom...

Közelébb hajolt hozzá, mintha valami nagy titkot akarna súgni.

— Hallottam a csendőröket beszélni...

— A csendőröket?

Kínlódón és értetlenül kapaszkodott tekintetébe. Nem tudta: mi ez most már.

— Azokat. Itt voltak nálam, gyufát vettek, ketten, szuronyos puskával, kakastollas csákóban, táskával az oldalukon. Ahogy szoktak járni... No, megvették a gyufát és cigarettára gyújtottak, itt szívták el, ni, az eresz alatt. Én a raktárban voltam, dolgoztam, nem is vettek észre, mert csendesen rakosgattam a portékát. Beszélgettek. Valami könyvekről, meg ujságokról, mit bántam én, nem hallgattam rájuk. Aztán egyszer csak az egyik, az őrsvezető azt mondja, hogy Risko Ljivák, az a gazember is köztük van.

Szünetet tartott, megnyalta szája szélét, s fojtott hangon tovább mondta:

— Hallom a maga nevét, kezdek fülelni... Letettem a lekvárosládát, idejöttem egészen az ajtóhoz. Ha meglátnak, biztosan belémtaszítják azt a nagy fényes szuronyt. De nem bántam. Hallottam a maga nevét, gondoltam, szegény ember, hátha tudok segíteni... Egymással jó az ember, nem igaz? No, mondom, idelopóztam az ajtó mellé... Hát az őrsvezető megint csak: így Risko Ljivák, úgy Risko Ljivák, azt hajtogatja. Meg. hogy gazember muszkavezető...

— Micsoda?

— Muszkavezető...

A paraszt, a sötétedő estében is látta, fehérre változott, akár a vászon. Ó, helyben volt már. Mindketten tudták: miről van szó, a többi gyerekjáték lesz. A könyvekben nem csak imádságok vannak, ez bizonyos...

— Azt mondta?

Lassan húzta a szót, s teste megfeszült, mint aki valami veszedelem ellen akar védekezni.

— Azt. Meg, hogy mindent tudnak már magáról. Csak azt az embert keresik, aki a könyveket hozza, aztán mindnyájukat viszik a börtönbe...

— Aki a könyveket hozza? Hahaha... Úgy... Aki hozza! No, akkor...

Hirtelen elhallgatott.

— Pénzt adnak annak, aki rávezeti őket... Ezt is mondta a csendőr. Sok pénzt... Ezer koronát is tán...

— Ezret? Hát csak kínálgassák.

— Szóval igaz?

— Micsoda, fiatalúr?

— Az, hogy maga muszkavezető!

— Én? Áááá... Hogy gondolod, pan? Én csak egy szegény paraszt vagyok, a fűrésznél. Mit vezetek én? Kecskét se, még az sincsen nekem...

Nevetni próbált, de nem sikerült, csak valami rekedt, alaktalan hang szakadt ki a torkán, mint mikor fojtogatnak valakit.

— A csendőrök tudják. És csak az embert keresik, aki megmutatja nekik, ki hozza a könyveket maguknak.

— Keressék. Nekem nincsen semmiféle könyvem. Kit keresnek? Egy lelket, aki a temetőből jár haza?

Most felállott és úgy magasodott a zsákon guggoló paraszt fölé, mintha a végzet fekete árnyéka volna: lehajló testetlen árny, de akit befedez, annak életén ott a pusztulás szigilluma.

— Én tudok valakit, aki látta azt az embert...

Nem volt már részeg Riskó Ljivák. Nagyon is kijózanodott. Tagjai zsibbadtak valami tehetetlen kíntól, s legszívesebben felugrik, hogy elfusson ez elől a fekete, kegyetlen zsidó elől, aki les rá, nézi, mint a kígyó a nyulat s tán mindjárt ráugrik, sziszegve, hogy megmarja.

— No, mit szól ehhez?

— Én... nem... nem tudom, pan...

— No. Mondom, tudok valakit, aki látta azt a könyves embert. Bemenni valahová és kijönni is látta bizonyos portáról...

— Honnan, pan?

— Egy bizonyos udvarról. Éjszaka volt. Az az idegen bement a házba, nagy táskával, amiben vastag könyvek voltak, meg mindenféle újságok. Sokáig időzött odabent, aztán a házigazdával együtt jött ki...

Riskó kínlódva csavargatta a nyakát.

— Úúúgy?

— Úgy. Kijöttek és akkor ketten járkáltak a faluban. Hogy hol voltak? Az a bizonyos ember elvezette az idegent Pircsákékhoz, Vorubcsuk Alexij házába és Filipovics, meg Kutka, Pircsák Hatalák... No, mondjak még többet is, hogy hová? A keresztnél váltak el, de akkor az idegen táskája már üres volt... Meg is csókolták egymást... Jól tudom, Riskó Ljivák? Így volt? A többit is mondjam?

— Ne... nem... Pan... Hallgass...

— No, látod? Minek nekem hazudni? Minek nekem tagadni? Én mindent tudok .. Amit akarok, mindent. Csak amit nem akarok tudni, azt temeti el a sír... De ezt például tudom. És mondom, a csendőröktől hallottam, hogy sok pénzt kap, aki a muszkavezetőkről beszél...

— Azt akarod, hogy engem felakasszanak?

Nyöszörgött már, mint a tőrbe esett vad. Torkából suttogva töredeztek elő a szavak és legszívesebben tenyerét tapasztja a zsidó szájára is, hogy el ne röpüljön belőle egy hang se, ki, az udvarra, ahol tán hallgatózó fülek figyelnek rájuk.

— Pan... ne ölj meg engem...

— Én? Hát mondtam én, hogy szaladok a csendőrök után? Hogy elvezetem őket bizonyos házakhoz és elmondom, miféle ember járkált itt egy nagy táskával, éjszaka a faluban? Kell nekem a csendőrök pénze? No?

— Az Isten áldjon meg pan... A Szűzanyácska oltalmazzon téged...

Mintha nem is hallotta volna a hálálkodó szavakat, úgy folytatta:

— Nem kell az ezer korona... De szívességért szívességet kérek. Nem is nagyot...

— Amit akarsz, pan... Mindent, amit akarsz...

— Nekem nem kell semmi magától... ingyen... De egy szolgálóra szükségem volna. Egy ügyes szolgálóra.

— Szolgálóra?

— Arra. Marusjára.

Hallgattak. Risko Ljivák nagyokat nyelt. Ó, tudta ő, mit akar mondani ez a sovány, fekete fiatal zsidó. Nagyon jól tudta. Marusját szeretné, az ő lányát, de nem szolgálónak. Akad a faluban szolgálónak való, annyi, amennyit csak akar. De neki éppen Marusja kell. És akkor hallgat a csendőrök előtt és az ezer koronát veszni hagyja. Ezer koronát nem hagynak olyan könnyen. Szívességből, ingyen nem hagynak...

— Hát...

— No, nem muszáj. Ha nem akarja? Kapok én szolgálót mást is. Csak szívesség... Egy szívességért. Nem is olyan nagy, ha meggondolja, Risko Ljivák. Én ezer koronáról, vagy még annál is többről lemondok, mert lehet, hogy többet is kapnék. Csak fel kéne adni magát. Elmenni a csendőrökhöz. Kis út... Mondani pár nevet... A hóhér jönne Pestről... Ajaj... Egy ember élete nem olyan nagy dolog! Ezért kérek én egy kis szívességet...

Elhallgatott. Látta, hogy a paraszt már összetört. Nincs kiútja. Sápadt, akár a síri halottak, most képzeli el nyakán a kötél szorítását. Nem kell neki szólni, hadd gondolkozzék csak egy kicsit.

— Marusja...?

Nyelt és előrehajolt. Nem tartotta már szükségesnek, hogy alakoskodjék. Ezt a csatát megnyerte. Szeme nedves tűzzel csillogott, kezén érezte az ismerős remegést és szíve a torkában kalapált.

— Hát nézze... Mi baja történik a maga lányának énnálam? Mi? Azt hiszi, akkor már meghal? Vagy tán nem veszik majd el a koszos parasztok? Mi? Gyüjthet egy kis pénzt, ami jó lesz hozománynak, még örül, akivel összeházasodik... Olyan nagy dolog az?

— Marusja... Marusja...

— Mit siránkozik? Nem halt meg az a lány. Otthon van a házában, vacsorát főzött magának. Én nem erőszakolom... Hagyjuk is az egészet. Menjen haza, Risko Ljivák... Meggondoltam... Amilyen bolond vagyok én! Kell nekem a maga lánya? Nem kell, bizony Isten nem kell!

Nyersen megragadta a vállát és megrázta:

— Menjen haza, hallja! Nem beszéltünk semmit. Én nem mondtam magának semmit. *Legyen, ami lesz*...

— Pan... Neee...

Elsírta magát és belekapaszkodott a kezébe.

— Ne... Odaadom, pan... Odaadom Marusját... Csak hallgass, pan...

Mosolygott, de ezt a mosolyt nem látta a paraszt. Magasan fölötte állott Brandstein Juda, elnézett, messze, a ház irányába, ahol Riskó Marusja birkatokányt készített a szegény kis rutén házban vacsorára. Látta szőke hajfonatát, ahogy végigomlik a hátán, le a derekáig, az ingvállból kidomborodó mellét és karcsú lábát. Mosolygott Brandstein Juda és arra gondolt, hogy a szeretőt már megszerezte. Csak a feleség, a gazdag feleség kell még. Groszmann Oziás Rozeléje...

Biztos volt benne, hogy egy napon azt is elnyeri, úgy, mint a paraszt leányát.

— Hát nem bánom... Rendben van, Riskó Ljivák...

Suttogva tette hozzá:

— De holnap... holnap az a leány itt legyen...

HATODIK FEJEZET.

Egy kis falusi ház, ha csak kísértetek nem járnak benne éjszakánként, igazán nem félelmetes, még akkor se, ha egy fiatal zsidó boltosé. Brandstein Juda hajlékára mégis úgy néztek a rutének, mintha maga a Csort leskelődne ablaka mögött, vagy kaszájával a csontfejű halál és csak azt válogatná: kit kapjon el, fényes nappal, délidőben is. Risko Ljivák nem hallgatott. Suttogás kelt szárnyra a szegény portákon, szájról-szájra járt a hír, hogy mindent tud és akik orosz imakönyvet rejtegettek, vagy Amerikából küldött újságot, aranyos ikonokat, készüljenek el a legrosszabbra. A fekete zsidó, — most már csak így nevezték maguk közt, — kém, a csendőrök éjszakánként hozzá járnak megtudni: mit csinál a nép s ő egy fényes tükörből olvassa nekik azt is, ami a bezárt ajtók mögött, a sötét házakban történik.

Agyonverhették volna akármelyik holdatlan éjszakán, rágyújthatták volna a házat, ha varázserejéről nem terjed el a legenda. Egy közönséges halandóval még csak bírnak, de a vajákossal mire mehetnek? Kijön a lángok közül, fejsze se fogja, a szeme pillantásával megverheti, akit akar, ott van Risko Marusja is, lám, nem tud tőle szabadulni, pedig csak egyszer nézett rá azzal a fekete szemével. Most már mindenki emlékezett rá, hogy milyen furcsa a pillantása, milyen erős...

Hordták az adót neki: tojás, tyúk, pénz, lassan csörgedező patakban folyt háza felé. Az emberek megsüvegelték az utcán, mélyen meghajoltak előtte, mintha homlokukon bélyeg volna és Brandstein Juda azt láthatná, ő egyedül, s a hatalomnak megmondhatja, ha rosszat akar. Engesztelték ajándékokkal, akár az ártó szellemeket, aki tartozott neki, vitte a kamatot, amennyit csak kért.

— Zálogot adjon! — mondta és a marhapaszszusok odavándoroltak hozzá.

— Biztosítsd az adósságodat! — intett később, mert mindenkit tegezett már, akár a szolgabíró, s a kis kukoricaföldre, legelőre a munkácsi telekkönyvben bekebelezték Brandstein Juda zálogjogát. Ha megszólalt, parancsoló volt már a hangsúlya. Az alázat és tapogató szívesség kiveszett belőle, csak ha urakkal beszélt, odabent Munkácson, a járásbíróság hivatalnokaival, akkor görnyedt meg a dereka és énekelt száján a szó, a ravaszság hunyász lapulásával. Ezt nem kellett tanulnia. Benne volt vérében, ösztöneiben, örökölte, apái hagyták reá fegyverül, mint ahogy a madár örökli a hervadt levélhez hasonló tollát, a levelibéka a zöld bőrét. Az önérzetet keserves leckékkel sajátította el, erőszakot kellett tennie magán és eleintén gyakran visszaesett még a parasztokkal szemben is a kisebbrendűség érzésébe.

Aztán beleszokott... Örült, ha hallotta önmagát pattogó hangon beszélni s mikor Munkácsra igyekezett, szétnézve a néptelen országúton, hogy látja-e, hallja-e valaki, vitatkozni kezdett testetlen ellenfelekkel. Ó, nem egyszerű dolog megtanulni az uralkodást... Aki látta volna, kopott ruhájában, régi sárral és friss porral borított, ócska cúgoscipőjében, mint valami duzzadtajkú Demosthenest szónokolni az országúton, tán meg is sajnálja. Mikor először mondta Marusjának: „te, lány!", dobogott a szíve az izgalomtól. Mi lesz, ha visszafelesel, ha csodálkozó szemét rányitja és hangosan nevet, kineveti őt?

Aztán elkövetkezett a doboltatás korszaka.

Jól kiválasztotta az időt.

Izán Alexij atya szakadárjai pravoszláv missziós napot tartottak. A ferdekeresztes templom körül nyüzsgött a halinás, condrás nép, ostromolta imádságaival az eget és este nagyszakállú batykók járkáltak a tömegben, suttogva s biztatták a falusiakat, hogy Moszkvából a cár nem csak aranyos ikonokat, könyveket és nyomtatott imádságokat küld, de kenyeret és egyebet is, ha kell... Ez már régen volt, de a hírt széjjelvitték, akik hallották és elhitték, a hegyek közt feszült valami s most az izai templomot bezárták. Levették a ferde András-keresztet is róla, járt a szó és csendőrök fogdosták össze azokat, akik a prófétával tartottak.

Most... Most adja őket tömlöcre a fekete zsidó... Ha csendőrök érkeztek a faluba, Brandstein Juda mindjárt látható volt velük. Leste a járőröket, tudta, mikor kell áthaladniok a nagy utcán, mosolyogva üdvözölte őket és bizalmasan diskurált velük. Senki se merészkedett közel, nem hallhatta a szavakat, de szeme látott a kerítések

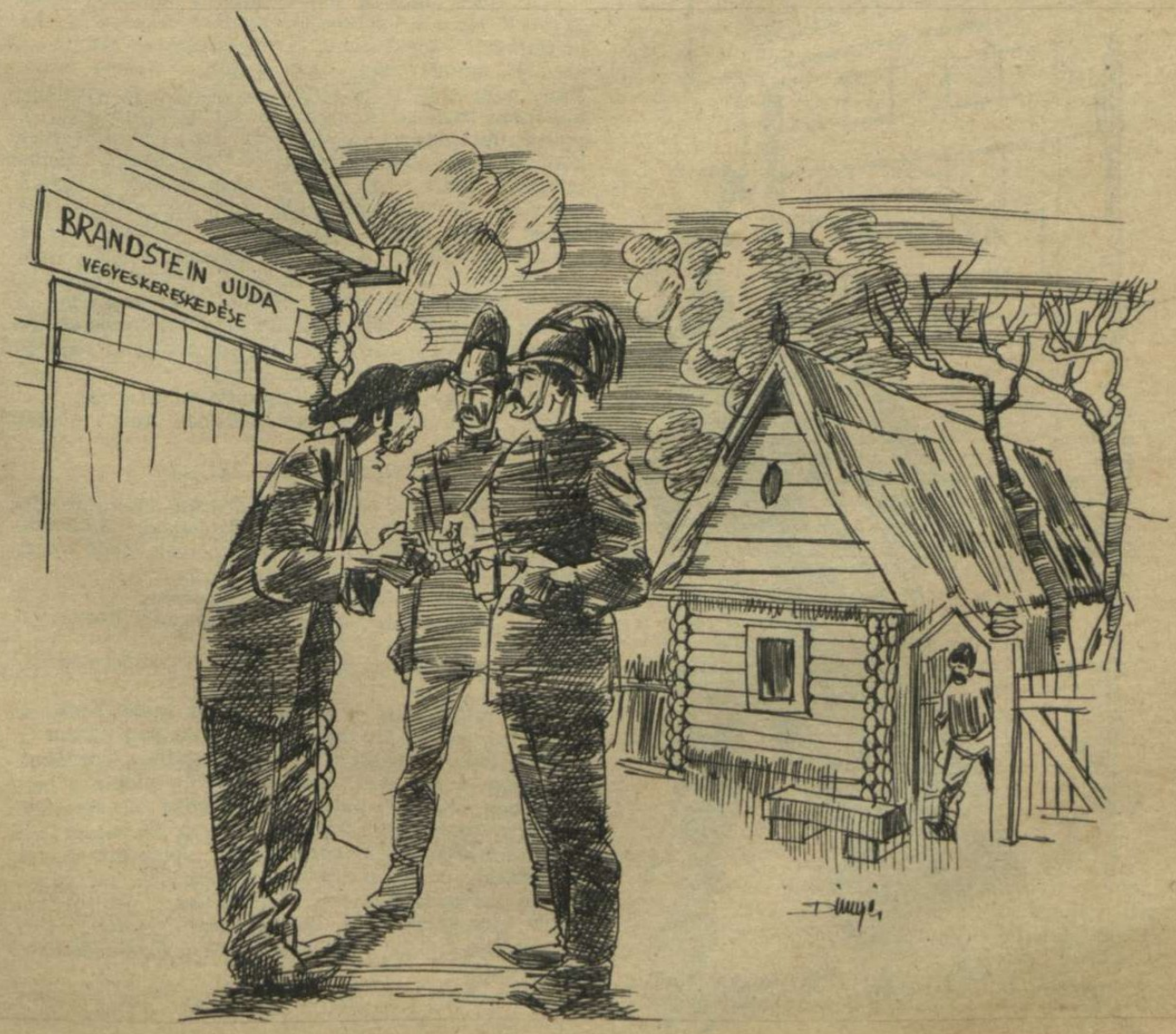

mögül, konyhaajtóból, kertből, csür hátától. S borzongva, bordáin dörömbölő szívvel, elakadt lélekzettel várta, nem fordulnak-e a kakastollasok az ő portája felé. Nem, nem vittek el egy embert se. De az adósságokat most kezdte szorítani, a tartozásokat most követelte könyörtelenül a fekete zsidó.

— Nem tudsz fizetni, azt mondod? — vont vállat, ha zsíros kalapját gyűrögetve haladékot kért egyikük. — És ha elvisznek és bezárnak a többivel, akiket már tömlöcbe vetettek? Akkor, hogy kapom meg a pénzemet? Mert én tudom, hogy elvihetnek, akármelyik nap... Lehet, reggel érted jönnek a kakastollasok. No?

És kegyesen ajánlotta, hogy inkább eldoboltatja a legelőt, a kis házat, vagy elfogadja a tehenet, aminek passzusa ugyis nála van.

— Lehet, hogy neked is marad pénzed az árverésből... — ezzel bocsátotta útnak az adóst. De ilyen eset nem fordult elő. Ha megszólalt a dob a bíró udvarán, nem volt ott soha más vevő, csak

egy pár rongyos zsidó. Szakállukat borzolva, egycsomóba húzódva várakoztak és a kikiáltási árra csak vállukat vonogatták. Az a rossz kis ház? Az a sovány legelő? Az a pár semmirevaló bútor?

A gazda odakint kujtorgott az udvaron, hallgatta a beszédet, az asszony, szoknyájába kapaszkodó gyermekeivel, akik fürtként csüngtek rajta, szipogott és riadt szemmel bámult. Észre se vették őket. Még Brandstein Juda se, aki nem hiányzott soha a doboltatásról és ha a sápadtszájú asszony könyörögni próbált, csak legyintett:

— Ez már nem az én dolgom... A törvényé... A törvény veszi el tőletek, nem én. A törvényt nekem tisztelni kell.

Még jó, ha az adósság kikerült az árverés eredményéből, de az is előfordult, hogy nem futotta. Olyankor Brandstein Juda hangosan panaszkodott az ügyvédnek, aki Munkácsról jött ki, hogy menynyit veszített.

Aztán néhány nap múlva a telekkönyvben kigazították a tulajdonos nevét, az árverezőtől megvette a földet, a házat, a jószágot Brandstein Juda. Joga volt hozzá... Az ő pénze veszett benne, még rá is fizetett néha az árverési árra...

— Ne mondd, hogy én rossz embered vagyok, — intette magához a parasztot. — Megvettem a házadat, csak azért, hogy az ég alá ne kerülj. Benne maradhatsz árendában, ha akarsz.

A rutén mindig akart. Mit is tehetett volna egyebet? Hová hurcolkodjék nyolc gyerekével, ócska holmijával? Megköszönte a szívességet és fizette az árendát, amiről nagy írást csinált a fekete zsidó. Hány háza volt, mennyi földje, legelője és a legelőkön hány tehene? Ki tartotta azt számon? Csak ő, maga, de egyre gyakrabban meg kellett már kérdeznie az elmocskolódott fedelű füzetét, amibe mindent beírt, ha tisztán akarta látni vagyoni helyzetét. A bolt csak nyűg volt neki. Ott kellett lennie egész nap, Marusjára nem bízhatta, az a szemét is kilopta volna, ha egyedül hagyja. Nem nézhetett utána mindennek úgy, ahogy kellett s egyre gyakrabban jutott eszébe, hogy bezárja az üzletet. Sokáig számolt, mormogva, csomagolópapirosra írott jelekre hajolva, mint valami varázslat abrakadabráira, míg határozott.

Aztán egy napon nem nyitotta ki az ajtót.

A lakat fölé iromba betűkkel írott cédulát függesztett:

AZ ÜZLET MEG ZZÜNTT

A vásárló, aki nem tudott olvasni, visszafordult, mert azt gondolta: ünnepe van Brandstein Judának, de estére már az egész falu arról beszélt, hogy miért nem árul több portékát a fekete zsidó.

— Elmegy a faluból, — találgatták.

— Fűrészt vesz, mert olyan gazdag, hogy nem bajol bolttal.

— Most adja csendőrkézre az embereket és elszalad...

Így találgatták az okokat, de az igazat senki se tudta. Juda leltárt készített, egész nap izzadt a polcok közt, mászkált a létrán, gurigatta a hordókat, emelgette a zsákokat, ládákat s arcát ellepte a por, amelyben vékony patakokat szántott a verejték. Mellette, ugyanolyan szorgosan s épp oly mocskosan is, Braun Niszen, a vörös boltos dolgozott. Árgus szemekkel nézte a mérleget, vizslatta a súlyt, mozgó szájjal olvasta a darabárúkat: ostornyelet, kapát, miegymást. S közben arra gondolt, hogy vajjon miért oszlatja fel ezt a gazdag üzletet Brandstein Juda?

Igen, most már másodszor számolt fel. S éppen olyan könnyű szívvel adott túl a nagy halom portékán, a festett pultokon, hordókon, zsákokon, mint kis kézikocsiján, lakatos-zárú ládáján és gyöngyházgombjain annak idején, a munkácsi piacon. Az ember ne sajnálja az életét, amit elhagyni készül és ne féljen. Ne ragaszkodjék semmihez túlságosan, mert az ilyen érzések nem valók egy üzletembernek. Az úr megteheti, hogy ezer koronáért se válik meg egy ócska szekrénytől, de egy kereskedő? Ne adja el apja sírját, de minden mást bocsásson árúba, ha akad, aki megfizeti...

Két napig hurcolkodott a vevő s végül nem maradt a kongó helyiségben más, mint néhány szakadozott papírdarab, szemét, meg a petroleum és kocsikenőcs szaga. Az úgy beitta magát a falakba, hogy soha el nem párolog, tán emlékeztetőül marad ott Brandstein Judának élete végéig, ha ugyan hajlékot nem cserél.

Az ajtó fölül a cégért is leakasztotta, s eltűnt pár nap mulva az ajtó nyílása is. Betapasztották a gerenda-falat, Marusja térdig gyűrt szoknyában kék és sárga festéket kevert egy mocskos vödörben, aztán nekiállt a meszelésnek. Kétszer is áthúzta a falat, nem kellett takarékoskodni a drága portékával, azt még Brandstein Juda tartotta vissza az eladott árúból, amikor Braun Niszen elszállította. A raktárt is kimeszelték, földjét két paraszt ledöngölte, pelyvás sárral betapasztotta s valósággal ragyogott minden. Marusja nem tudta: mi lesz most már itt. Juda nem tartotta fontosnak, hogy tájékoztassa. Általában igen keveset beszélt a lánnyal, parancsoló, kurta szavakat dobott neki, csak esténként szelidült meg, ha berendelte magához a kis kamrából, ahol aludt.

Igaz, akkor is úgy bánt vele, akár a tulajdonával, nem tekintette többnek, mint a ruháját, vagy az árút az üzletben, amivel szabadon rendelkezhetik. Csak éppen ez a portéka becsesebb volt, kedvesebb és gyönyörködtetőbb. Meggyújtatta vele a gyertyát és ráparancsolt, hogy vetkőzzék meztelenre. Tudta, hogy szégyenli magát, a vér egész testét elönti ilyenkor, annál jobban kedvét lelte hát az engedelmességében. Mert nem mondott ellent. Szegényes vászoningét lebocsátotta válláról, s ott állt, dideregve, mezítláb, kezében az égő gyertyával a szoba közepén, lehunyt szemmel, fakó szájjal, vörös arccal és lúdbőröző háttal. Hallotta, ahogy az úr, — magában csak így nevezte, — nevet, furcsa, rekedt, majdnem hörgő nevetéssel. S várta, hogy mikor hallja a megváltó új parancsot:

— No, gyere ide...

Most, nem izgatottabban, mint más napokon, várta: mi történik a házban, a puszta falak közt, amelyek már nem őriztek mást a régi holmikból, mint Brandstein Juda ágyát és az ő vackát.

A gazdája hajnalban bement Munkácsra, egyedül volt. Egy percre hazaszaladt, rendbe tette a házat, vetett a sovány tyúkok elé, s ciberét főzött a füstös tűzhelyen. Apját nem várta meg, tudta, hogy csak este tér vissza a fűrésztől, valahonnét a hegyek közül. A fazekat odaállította az asztalra, keresztet vetett az ikon előtt, amely ott függött a két ablak közt, aztán visszament.

Estefelé megérkezett Brandstein Juda.

— Folytatjuk. —

TÖKMAGOT – SZAPPANÉRT

(A LEGUJABB RENDELET SZERINT TÖKMAGOT BE LEHET CSERÉLNI SZAPPANRA.)

TORMA ÉS TÖKMAG -KIVITELI R. T.

ÜLÉSTEREM

ALADÁR: Tisztelt Közgyülés, én nem ajánlom a cserét, mert a mai gyanakvó világban egyes rosszindulatú emberek még azt találják hinni, hogy kimosni való szennyesünk van....

POLITRUKKOK ELÖRE! HOO-RUKK!..

(MOSZKVAI HIR SZERINT AZ UJONAN KINEVEZETT POLITIKAI BIZTOSOK ELINDULTAK A FRONTRA..)

MAJMOK MEGROHANTAK EGY BRIT TÁMASZPONTOT...

(A TIMES JELENTI, HOGY A FOKFÖLD DÉLI CSÚCSÁN EMBERSZABÁSÚ MAJMOK ROHANTÁK MEG SIMONSTOWN ANGOL FLOTTATÁMASZPONTOT...)

MOZI UTÁN...

-TUDJA RÓZNER ÚR, AZÉRT NEKEM A „HALÁLOS TAVASZ" JOBBAN TETSZETT, MINT EZ A „HARMINCADIK" !..

A BRIT OROSZLÁN FARKA...

A POFON MÉG HAGYJÁN

BERNÁT:
-FARAGATLAN ALAK-KÉRLEK - EZ A PÁGER! AKKORA POFONT ADNI!..

ALADÁR:
-DE AZÉRT A MONOKLIT NEM KELLETT VOLNA KIDOBNIA!..

EGYETÉRTÉS A SZOVJETBEN

SZTALIN: ELVTÁRSAK! ÉN AZT HISZEM, HOGY CSAK ÉN VEZETHETEK!..

TIMOSENKO: ELVTÁRSAK! ÉN AZT HISZEM, HOGY CSAK ÉN VEZETHETEK!..

SAPOSNIKOV: ELVTÁRSAK! ÉN AZT HISZEM, HOGY CSAK ÉN VEZETHETEK!..

A HALÁL: PARDON ELVTÁRSAK! ÉN AZT HISZEM, HOGY CSAK ÉN VEZETHETEK!..

JÁTSSZUNK MÁSODIK FRONTOT!..

MAGYAR FUTÁR. Politikai hetilap. A szerkesztésért felel: DR. RAJNISS FERENC főszerkesztő. A kiadásért felel: Grátzer Antal. Szerkesztőség: V., Gr. Klebelsberg-utca 29. Telefon: 120-856. Kiadóhivatal: Budapest, VIII., József-körút 19. Telefon: 132-883, 139-926. — Előfizetési ár egy évre 10 P, félévre 5 P, negyedévre 2.50. Egyes szám ára 20 fillér. Csekkszámla: 21.363. Kéziratok, képek, rajzok megőrzését vagy visszaküldését a szerkesztőség és a kiadóhivatal nem vállalja. — Nyomatott a Stádium Rt. offset-körforgógépén. Budapest, V., Honvéd-utca 10. Felelős: Győry Aladár igazgató.

VIZSGÁZNAK A FIATAL MAGYAR REPÜLÖK

(Kovács Jenő felvétele.)

A lapot küldi:

.....

Cím: .....

.....

Tábori posta szám: .....